

DIALÓG

Kresťanský diskusný mesačník

X. ročník ● 10/2017



REFORMÁCIA

Dva pohľady

PREČO SA BÚRIA NÁRODY A ĽUDIA MYSLIA NA MÁRNE VECI? (Ž 2)

Na nehoráznú intervenciu krajín Varšavskej zmluvy v bývalom Československu pred takmer 50-timi rokmi sa potichu zabúda. Fotky blednú, svedectvá zanikajú v hluku doby. Veď koho by dnes zaujímali príbehy intelektuálov, ktorí museli opustiť svoje posty v akademickom zamestnaní a živiť sa manuálnou prácou? Kto by dnes skúmal tie deštruktívne zlomy v našej spoločnosti, ktoré zmenili kultúrnu a mentálnu tektoniku celej krajiny s ďalekosiahlymi dôsledkami zasahujúcimi prítomnosť? Sotvakto.

Šokujúci vpád ruskej sily do susednej Ukrajiny spreď takmer 5-tich rokov tiež prestal byť témou. Akosi rýchlo to všetko ide. Pamäť nedokáže udržať a rozum pochopiť. V kaleidoskope horúcich tém sa vytráca naliehavosť témy migrantov a aktuálny obraz politického vývoja u našich českých susedov tiež prestáva mať ostré kontúry. Nedávne 99-te výročie vzniku Československa ani 28-me výročie novembrových udalostí nedokázali spoločnosti predstaviť témy, ktoré by sa mohli stať platformou pre vážnejší celospoločenský diskurz, ktorý by mohol pootvoriť okno nádeje pre mladú generáciu. Pocit beznádeje sa totiž podľa sociologických prieskumov stal určujúcim spoločným charakteristickým znakom identity nastupujúcej generácie v postkomunistických krajinách. Chýbajú výrazné osobnosti, ktoré by priniesli témy rozumnej nádeje. Bez človeka sa veci nepohnú vpred.

Je tu však predsa jedno výročie, ktoré – opäť okrajovo – preniklo do pozornosti médií a azda aj povedomia našej spoločnosti: 500-sté výročie reformácie, ktoré stojí na historickom pilieri pravdy a osobnosti. Celý protestantský svet sa v týchto týždňoch zjednotil spomienkou na muža, ktorý sa nebál vysloviť pravdu poznania. Vyslovené pravdy zvyčajne zatrasú zemou. Tiež zmenia tektoniku myslenia. Na rozdiel od zmien, ktoré zvyčajne vyvoláva politické, ekonomické, mentálne či duchovné násilie, vyslovenie pravdy začne meniť svet progresívne. Zdvihne vetry slobody, poctivého hľadania a – pravdivého nachádzania.

Luther sa chcel podeliť o poznání pravdu. Nemohol si nechať pre seba to, čo prežil s Bohom. Nedokázal mlčať o porozumení Písma, ktoré mu otvorilo dovtedy nepoznaný svet Božej milosti. Nenašiel dôvod nekomentovať situáciu vo vlastnej cirkvi, ktorá – znie to až neuveriteľne – v mene milosti pôsobila a proti milosti vyučovala. Keď 31. októbra 1517 na dvere chrámu vo Wittenbergu pribil 95 téz, túžil po diskusii. Po akademickej rozprave. To bol jeho blog, jeho instagrame a správa na sociálnej sieti tej doby. Každý to mal možnosť čítať. Každý mohol premýšľať a zaujať k tézám vlastný postoj. A veru aj čítali. Aj zaujali. SMS správy sa rozoslali do celého sveta. Nenastala však akademická dišputa nad Písmom a pod jeho autoritou, ale spustili sa mocensko-politické hry v priestore náboženskej inštitúcie... Takmer o 100 rokov neskôr palatín Juraj Turzo zvolal snem do Žiliny (28.–30. 3. 1610), ktorý sa stal prvou synodou evanjelickej cirkvi na našom území. Nevidaná vec...

Dotýka sa výročie reformácie aj Cirkvi bratskej? Aj iných cirkví? Alebo je toto výročie výsostnou agendou Evanjelickej cirkvi Augsburgského vyznania? Ako? Nemali by sme nastoliť otázky interkomunity a vzájomného uznania krstu či manželstva na ekumenickej báze? V súvislosti s takýmto významným výročím sa natískajú otázky rôzne-



TIBOR MÁHRÍK
(Kazateľ Cirkvi bratskej
a vysokoškolský pedagóg.)

ho typu. Keby každý kazateľ, služobník slova mal napísať svoje tézy na dvere chrámu, o čom by boli? Akými témami žije dnešná cirkev? Ako by zareagovala naša inštitúcia na osobnosť, ktorá by podrobila kritiku vlastnej cirkvi takým spôsobom, ako to spravil Luther?

Ak chceme vážne osláviť polmiléniové výročie reformácie, nestačí natočiť krátke filmy o historických reáliách. Nestačí sa obzrieť späť. Spomienky nás neposunú vpred. Karol Barth v roku 1947 nadviazal na reformačné pohyby v histórii cirkvi a vdýchol myšlienke *Ecclesia semper reformanda est* nový rozmer, novú aktuálnu podobu. V povojnovej Európe zdôraznil nesmierne dôležitú pravdu – cirkev je spoločenstvo neustálej reformácie. Inými slovami – nejde o oslavu minulosti, ale o apel na prítomnosť. Tam, kde sa nedeje kontinúálna reformácia, tam sa vytráca duchovný život z Boha. Milosť Božia ostáva zakrytá a prehliadaná. Ostáva už len inštitúcia, forma, rituál. Bez moci Ducha, bez autority Slova, bez odvahy k obeti lásky, ktorá zachraňuje svet a naozaj ho mení. ■



KONCERT K 500-TÉMU VÝROČIU REFORMÁCIE

JÁN KRAMÁR (Cirkev bratská, Žilina)
Foto: PETER VRAJ

Koncom leta prišla do zboru pozvánka na Celoslovenské ekumenické spevácke stretnutie s koncertom pri príležitosti 500-tého výročia reformácie. Do oka mi udrela najmä veta, že stretnutie je otvorené pre každého, kto má záujem o duchovnú pieseň a spev. V hoteli Liburnia v poľskom Tešíne-Cieszynie sa stretlo vyše 100 nadšencov zborového spevu zo zborov Cirkvi bratskej a iných cirkví z celého Slovenska. Hneď po večeri sa uskutočnil prvý nácvik pre mňa nových piesní, ktorých rozsah ma prekvapil – tvoril malý spevník piesní koncertu.

Z dôvodu, že som tieto piesne prevažne nepoznal, zaradil som sa do skupiny poslucháčov, ktorí tvorili sprievod spevákom, najmä ich životní partneri alebo ich deti.

Odborný garant celého projektu bol Ewald Danel, ktorého profesijný životopis by presiahol rozsah tohto príspevku. Kvalita spevu pod jeho vedením v spojení s hudobným sprievodom bola na sobotňajšom nácviku umeleckým zážitkom. K spevákom zo Slovenska sa pridali aj bratia a sestry z českej aj poľskej strany Sliezska a vytvorili tak takmer 200-členný súbor spevákov a hudobníkov. Spoločne nacvičili 16 slovenských, českých a poľských duchovných piesní, ktoré Ewald Danel upravil pre zborový spev. S ohľadom na rozsah repertoáru aj samotného speváckeho zboru dosiahli za niekoľko hodín nácviku výborný výsledok. Večer bol pre záujemcov pripravený exkurz do centrality Diakonického a vzdelávacieho centra Vladislava Santariususa v Českom Tešíne, spojený

s návštevou múzea protestantizmu. Diakonickú prácu nám priblížila sestra Zuzana Filipková a múzeom nás previedol syn Vladislava Santariususa, Česlav-Czeslaw. Mimoriadne zaujímavé boli najmä jeho spomienky na otca.

V nedeľu ráno sme sa stretli ako spoločenstvo kresťanov k duchovným piesňam. Peter Ferík priniesol silné posolstvo založené na biblickom príbehu márnotrátneho syna. Vykreslil v ňom človeka, ktorý sa chcel podobáť na svojho otca, ale mnohými chybnými rozhodnutiami sa v živote dostal do úplného protikladu svojho pôvodného zámeru. „Kam som sa to dostal?“ – bola otázka v ústach syna, ktorá viacerým z nás znela až príliš povedome.



Samotný koncert sa uskutočnil v Ježišovom kostole (Kościół Jezusowy), nazývanom tiež Kostol milosti, ktorý patrí k najväčším a najvýznamnejším evanjelickým kostolom v Strednej Európe. Bol vybudovaný v 18. storočí vďaka intervencii švédskeho kráľa Karola XII. Kostol s kapacitou 4 500 miest bol dôstojným miestom osláv významného výročia Reformácie. Slávnosť zahájili zástupcovia miestnych protestantských cirkví. V jednom z príhovorov slúžiaci brat parafrázoval výzvu apoštola Pavla galatskému zboru – „kam ste sa to dostali?“, ktorú aktualizoval do súčasného kontextu. Myšlienková zhoda s ranným slovom Petra Ferika bola neprehliadnuteľná. Vystúpenie speváckeho zboru bolo rozdelené na dve časti, medzi ktorými zazneli štyri inštrumentálne skladby. Samotný prednes piesní bol stelesnením biblického princípu, že pod rukou majstra sa aj z obyčajných ľudí stávajú ľudia výnimoční.

Ďakujeme za krásny zážitok manželom Danelovcom aj Ferikovcom, ktorí celý projekt pripravili. ■

ŽIVÉ SLOVO

BOH NIE JE VINNÝ

Istý evanjelista išiel s jedným holičom cez najchudobnejšiu časť Chicaga. Všade okolo nich bola chudoba, špina a neporiadok. Holič v tejto situácii prehlásil: „Keby bol Boh láska, potom by niečo takéto nemohlo existovať. Boh lásky predsa nemôže pripustiť takúto biedu!“

Po chvíli stretli zanedbaného mládenca s dlhými, špinavými vlasmi, nedbalo rozhodnutí na ramenách a s divoko rozstrapatenou bradou. „Vy nie ste dobrý holič,“ – povedal evanjelista, „inak by takíto ľudia nebehali okolo...“ „Ako to?“ – rozhorčil sa holič. „Keby prišiel ku mne, krásne by som ho ostrihal a oholil. Či ja môžem za to, že ku mne nepríde?“

Boh je láska a túto svoju lásku k človeku dokázal jedinečným spôsobom. Svojho Syna učinil človekom a vydal Ho ako obeť za moje aj tvoje hriechy na Golgotskom kríži. A Pán Ježiš volá: „Kto je smädný, nech príde, a kto chce, nech si naberie živej vody zadarmo.“ Zj 22, 17 Ale musíš k Nemu prísť. Chce ťa urobiť šťastným. Ak nechceš prísť, potom je to tvoja škoda. Potom to nie je Božia, ale tvoja vina. ■

Živé slovo, 2/1999, Z češtiny preložil Peter Kailing



O STOPÁCH, KTORÉ ZANECHALA REFORMÁCIA

Aj keď už prešla polovica tisícročia odvtedy, ako Martin Luther zverejnil svojich 95 výpovedí, tieto stále utvárajú tvár Nemecka. Aj keď Nemci už dnes nie sú takí zbožní ako kedysi – protestanti a katolíci tvoria asi po 30 percent populácie. Reformácia dodnes formuje ich mentalitu a spôsob života. „Dnes považujeme za typicky nemecké to, čo kedysi bývalo typicky protestantské,“ – tvrdí Christine Eichel, autorka knihy o Lutherovom vplyve Deutschland, Lutherland.

Stopy, ktoré nielen na Nemcoch, ale luteránoch vôbec, zanechala reformácia, si všimol aj prestížny časopis The Economist. O niektorých z nich sme sa rozprávali s **MARIÁNOM DAMANKOŠOM**, riaditeľom Evanjelickej spojenej školy v Prešove a poslancom zastupiteľstva prešovského VÚC.

Rozprávala sa s ním EMÍLIA MIHOČOVÁ.

Foto: ĽUBO BECHNÝ

Nemecko má po Amerike druhý najväčší knižný trh – čo Christine Eichel označila za časť Lutherovho dedičstva,

keďže protestantizmus je od svojich počiatkov spojený s kníhtlačou a Luther sám bol mimoriadne plodným auto-

rom. Myslíte si, že o luteránoch stále platí, že sú sčítaní, zvlášť čo sa Biblie týka?

Ak hovoríme o luteránoch, bolo by dobré rozlišovať medzi nimi podľa toho, o akú časť sveta ide. Na Slovensku, ak to vezmeme historicky, mali evanjelici štatisticky priemerne vyššie vzdelanie ako príslušníci ostatných kresťanských cirkví. Evanjelické školy patrili k najlepším na území bývalého Uhorska. Evanjelickí duchovní sa ženili a mali deti, čo tiež prispievalo k vyššiemu počtu vzdelaných ľudí. Pre nás ako Slovákov je dôležité to, že evanjelická cirkev v Uhorsku bola najväčšia organizácia, v ktorej mali Slováci väčšinu – preto bolo pre nich úplne normálne, že používali vlastný jazyk, v ktorom aj komunikovali. Nie som si istý, či aj v súčasnosti platí, že evanjelici sú sčítaní a či aj Bibliu čítajú častejšie ako inoveriaci. Mám pocit, že aj veriaci iných cirkví prešli pomerne veľký kus cesty a nemožno jednoznačne povedať, že dominujú evanjelici. Ich príklon k Pismu je viditeľný možno na tom, že evanjelické služby Božie sú popretkávané biblickými textami – je to viditeľnejšie ako v iných cirkvách.

Ďalším aspektom, ktorý si časopis The Economist všimol, je estetika. Pre Nemcov, ale aj pre iné protestantské krajiny, zvlášť škandinávske, je typická jednoduchosť a striednosť v architektúre, bývaní alebo obliekaní. Stačí si pozrieť ponuku obchodného domu Ikea. Pre Luthera bola okázalosť odvádzaním od asketizmu, nevyhnutného k tomu, aby každý mohol spytovať svoje svedomie. Vnímate presah jeho dôrazu na skromnosť a jednoduchosť až do súčasnosti?

Reformácia išla ruka v ruku s renesanciou, ktorá sa vyznačovala jednoduchosťou a rovnými líniami. Prišla po zdobivom, ornamentálnom, nákladnom stredoveku. Netvrdil by som, že je to dôsledok reformácie, ale v reformáčnom období sa renesančný štýl presadzoval. Vznikol síce v

Taliansku, ale protestantské krajiny v severnej a západnej Európe sú ním jednoznačne ovplyvnené. Renesanciu preto s jej strohým životným štýlom možno považovať za jednu z typicky reformačných protestantských črt – aj keď neviem, či úplne luteránskych. K prostote a jednoduchosti ešte viac inklinovali kalvíni. Bolo to viditeľné aj na tom, ako sa obliekali. Nosili čierne kabáty a biele košeľe – typické nielen pre kalvínov, ale aj kvakerov v Amerike.

Renesancia ovplyvnila luteranizmus aj myšlienkovu – dôležitejšie ako vonkajšie prejavy je to, aký je človek vo svojom vnútri. Či už má alebo nemá vzťah s Bohom.

Reformátor Luther mal svoju pečať zanechať aj na vzťahu Nemcov k peniazom a sporivosti. Majú protestantské rodiny menšie sklony sa zadlžovať?

Sporiť a priveľmi sa nezadlžovať znamená žiť zodpovedným životom. A ak sa už zadlžovať, tak do rozumnej miery, tzn. že svoje dlhy vieme splácať. V konečnom dôsledku nemčina pre dlh a vinu pozná to isté slovo – „schuld“. Schuldig znamená byť vinný aj dlžný. Reformácia vedie človeka k zodpovednosti za svoj život. A ak cítim zodpovednosť za svoj život, tak zodpovedne aj hospodárim. K tomu patrí i zodpovednosť za moju rodinu. Nemal by som žiť spôsobom, ktorý jej spôsobí dlhy a problémy. Popri reformácii sa rozvíjal kapitalizmus. Hlavne v protestantských krajinách bol do veľkej miery ovplyvnený predstavou vtedajších ľudí, že treba žiť a hospodáriť zodpovedne. Treba takpovediac vytvárať lepšie, pozitívnejšie predpoklady pre svojich potomkov. Tzn. že nežijem len tu a teraz, a zajtra bude čo bude. Naopak, dochádzalo ku kumulácii majetku aj pre potomkov. Na tom, že v minulosti bol nahromadený určitý majetok, dnes stoja mnohé bohaté západné protestantské krajiny. Nezačínali takpovediac vždy od

začiatku. Aj v tejto ekonomickej zodpovednosti presahujúcej generácie možno vidieť protestantský princíp.

Kalvín považoval schopnosť človeka zbohatnúť za príznak toho, že ho Boh predurčil k spásu. Podľa Luthera by však kresťania namiesto hromadenia majetku mali pracovať pre svoju obec. Je spoločenská angažovanosť niečím, čo nám má byť aj dnes vlastné?

Už od čias Martina Luthera je tu snaha viesť evanjelikov k tomu, aby boli zodpovední nielen za svoj život, ale aj za svet okolo seba. Reformácia sa šírila hlavne v mestách, kde mal občan právo, ale aj povinnosť podieľať sa na správe vecí verejných a na ich riadení. V niektorých obdobiach to bola dokonca otázka prestíže. Ľudia investovali celé majetky do verejných záležitostí, pretože boli presvedčení, že tým pomôžu celku (samozrejme, nie absolútne – pre mnohých to bola otázka prestíže).

Toto je jedna z typických zásad evanjelikov, že nežijeme len pre seba a svoju rodinu. Preto v protestantizme takmer neexistujú mníšske rády – snaha izolovať sa od sveta, komunikovať len s Bohom a nič iné neriešiť. Ako evanjelici očakávame, že veriaci kresťan je zodpovedný aj za svoje bezprostredné okolie. Očakáva sa, že sa bude angažovať vo verejnom živote. Nemusí byť každý politikom. Niektorí môžu byť nápomocní pri organizovaní sociálneho projektu alebo pomáhať blížnym. Spôsoby sú rôzne – záleží od toho, čo si vyberieme. Nechcem to znásilňovať, ale povedal by som, že aj to sú Ježišove prikázania v praxi – treba ich ukázať v reálnom živote a nie vo vzletných rečiach.

Evanjelici v Nemecku sú známymi širokospektrálnymi projektmi v sociálnej oblasti. Nadväzujú tým aj na tradíciu ranej cirkvi, ktorá pripisovala dôležitosť nielen kazateľs-

kej, ale aj diakonickej službe núdznym, vdovám a sirotám. Môže byť práve toto cesta pre cirkev v čase, keď jej neustále klesajú počty členov?

Cirkev ako organizácia by si mala v prvom rade položiť otázku, či je užitočná a pre koho je užitočná. Nemali by sme stále uplatňovať jeden zo stredovekých princípov, že cirkev si žije sama pre seba, lebo vlastní Božie pravdy a prerozdeľuje odpustky. My ako cirkev by sme si mali povedať, či sme užitoční pre našich veriacich: čo im poskytujeme a v akej kvalite? Máme misijný potenciál – máme čo ponúknuť aj verejnosti, ktorá do cirkvi nepatrí? Pekným príkladom toho, čo dnešná evanjelická cirkev ponúka a za čo je, mimochodom, najviac chválená, je školstvo a diakonia. To sú dve oblasti života cirkvi, kde sme – chvála Bohu – nezažili žiadny škandál a kde zbierame uznanie aj ocenenia. Všetko ostatné nám akosi pokrivkáva.

Nemci sú známi svojou presnosťou, poriadkom vo veciach a pod Lutherovým vplyvom tiež trvaním na dodržiavaní pravidiel, čo nie každý Slováčisko považuje za pozitívne vlastnosti...

Nerozumiem, prečo niekto Nemcom vyčíta ich precíznosť a pedantnosť. Keď čítam Písmo a to, čo hovorí Ježiš, tak mám pocit, že to myslí naozaj vážne. Môžeme to hanlivo nazývať „precíznosťou a pedantnosťou“, ale v konečnom dôsledku, keď je tam raz napísané nekradni – tak to neznamená: ukradni iba sem-tam. Ak sa ma farár opýta – či už pri osobnej alebo všeobecnej spovedi –, či svoje hriechy ľutujem, tak by som si mal spytovať svedomie, či ich naozaj ľutujem, alebo to hovorím len tak. Bola by vôbec reformácia, ak by Luther nebral Písmo vážne? Skončil by Ježiš na kríži, keby to nebol bral vážne? Dnes nestojíme pred takýmito dilemami. Mali by sme však vážne brať veci, ktoré v Písme čítame. Viem, že aj o mne niek-

torí hovoria, že som pedantný a potrpím si na poriadok. Možno to tak je (aj keď o tom často sám pochybujem), ale ja si myslím, že keď niečo robíme, mali by sme to robiť poriadne. V dôležitých veciach, ktoré považujem za závažné, chcem byť dôsledný. Ak o sebe hovoríme, že sme naozajstní kresťania, tak to v sebe obsahuje určitý poriadok života. Nemôžeme byť „napoly kresťania“. Môžeme zlyhávať, ale nie programovo. Máme sa snažiť byť čo najlepší a robiť veci čo najporiadnejšie. Že sa nám všetko nepodarí, tomu rozumiem – to sa dá pochopiť. Ale ak už na začiatku robíme veci len tak bodaj bolo, tak to potom vyzerá tak, ako v našej krajine: aj by sme chceli byť takí ako Nemci, ale nechce sa nám tak upratovať ako im. Chceli by sme byť takí bohatí ako oni, ale nechce sa nám

tak pracovať ako im. Musím však povedať aj to, že ani Nemci nie sú až takí pedantní, ako to zvonku vyzerá, ale o tom inokedy... (smiech)

Sú tu však aj negatívne vlastnosti, ktoré sa Nemcom pripisujú a Luther má mať na nich svoj podiel viny. The Economist spomína napr. antisemitizmus – Luther sa na adresu Židov vyjadroval tvrdo a jeho výroky boli zneužitý za Tretej ríše. Je v poriadku snažiť sa to prehliadať alebo ospravedlňovať?

Antisemitizmus v stredoveku alebo na jeho konci, v čase, keď žil Luther, nebola špeciálna vlastnosť Nemcov. Výhrady a predsudky voči Židom by sme našli skoro vo všetkých európskych národoch a boli pomerne hlboko za-



korenené a živé predsudkami, že Židia zabili Krista. Ako keby Kristus nebol Žid. Vypichnúť z toho len Luthera je neetické. Nemecký historik Heinz Schilling, ktorý napísal najnovší Lutherov životopis, ho za antisemitu nepovažuje. O Židoch sa reformátor vyjadroval rovnako negatívne ako o katolíkoch či moslimoch. Bolo to dané tým, že nedokázali akceptovať jeho snahu o zmenu v cirkvi alebo živote kresťanstva.

Druhá otázka je, prečo antisemitizmus pretrváva dodnes a nielen v Nemecku. Áno, Nemci rozpúťali peklo holokaustu – ale treba povedať, že aj Poliaci, Francúzi a Slováci k tomu prispeli výrazným spôsobom. A to dokonca v takej miere, že Slováci ako jediný európsky národ platili za likvidáciu vlastného obyvateľstva.

Preto označovať Nemcov za antisemitov a ostatných za chudákov, ktorí si kvôli nim toho toľko vytrpeli, nie je fér.

Luther oddeľoval cirkev od štátu, čo rozvinul v učení o dvoch ríšach. Ozývajú sa však aj kritické hlasy, že cirkev v dôsledku toho stratila svoj spoločenský vplyv a jej význam sa značne oslabil. Čoraz viac sa uzatvára sama do seba...

Oddelenie cirkvi od štátu treba vidieť v kontexte. Cirkev pomohla v Európe vytvoriť civilizovanú spoločnosť, pretože to, čo my nazývame štátom, sa zánikom Rímskej ríše de facto rozpadlo. Katolícka cirkev prirodzene získala vysoký morálny kredit, lebo bola nositeľkou civilizácie. Ale v Lutherovej dobe už niekoľko

storočí trval stav, kedy zneužívala svoje postavenie.

Práve vtedy sa začali vytvárať základy moderného štátu, čo Luther v konečnom dôsledku podporoval. Cirkev a štát sa začali oddeľovať. Nielen preto, aby cirkev nezneužívala politické postavenie, ale aby sa mohla prioritne venovať tomu, na čo je ustanovená. Že to viedlo k uzatváraniu sa cirkvi do seba, to súvisí s jej ďalším vývojom. V 19. storočí, počas priemyselnej revolúcie, jednoducho nebola schopná začať reagovať tak, aby sa priblížila ľuďom, ktorým sa začali meniť životné podmienky. Tento problém trvá dodnes. Prebehla urbanizácia a my dodnes nevieme nájsť spôsob, ako oslovovať ľudí v mestách. Alebo ho nachádzame len veľmi problematicky.

V evanjelických kruhoch to teológov viedlo k príklonu k liberálnej teológii, hraničiacej až s ateizmom a katolíkov k ultramontanizmu a ešte výraznejšiemu uzatváraniu sa do seba. Potom vznikajú pre verejnosť ťažko vysvetliteľné problémy či kauzy. V tomto kontexte vnímam kauzu teológa Ondreja Prostredníka.

Ako ju teda vnímate?

Ako neschopnosť diskutovať s ním. Osobne s Ondrejom Prostredníkom vo viacerých jeho záveroch nesúhlasím, ale pozbať ho kanonickej misie nepovažujem za šťastné riešenie. Zvlášť ak počúvam, že farári sú pozývaní na teologickú konferenciu o vzťahu umenia a reformácie. Toto je problém, ktorý nás trápi? Keby sa radšej konala teologická konferencia, kde by sa riešili dôležité teologické aspekty problému, ktorý sa tu objavil. Z tejto diskusie by mohlo byť evidentné, že väčšina teologicky vzdelaných ľudí v cirkvi je argumentačne presvedčivejšia a autentickjšia. Čo chcel Luther? Luther chcel diskutovať. Jeho tézy proti odpustkom boli sylabami na seminár. A my v rámci otvorenej spoločnosti nevieme debatovať s jedným farárom? Je to prejav toho, že sa





stávame uzavretou cirkvou – ako by sme sa báli diskutovať s inými. Tiež sa pýtam, prečo sme ako cirkvi nereagovali na iné veci, ktoré sa diali – oveľa závažnejšie? Napríklad na privatizačnú rabovačku, únos prezidentovho syna alebo kauzu Čistý deň, kde dochádzalo k znásilňovaniu dievčat zamestnancami tohto zariadenia?

Nemecko v reformačnom roku žije oslavami okrúhleho jubilea o to viac, že je kolískou reformácie. Ako vnímate stav súčasného kresťanstva v tejto krajine?

V Nemecku sa sekulárni ľudia správajú často „kresťanskejšie“,

lepšie, ako niektorí slovenskí veriaci, teda oficiálne veriaci. Preto mám pocit, že reálne kresťanstvo je v sekulárnych západných krajinách uhniesdené viac ako u nás. Hoci sa bijeme do prs, akí sme kresťania, ale ukradneme, keď sa dá a podvedieme, keď je na to príležitosť.

V čom podľa vás tkvie spoločenský význam reformácie?

Reformácia udržiava a obnovuje to, čo je kresťanstvu najvlastnejšie – evanjelium. Jeho šírenie je však slobodné, nie násilné, nie štátom organizované ani cirkevnými hodnotármi sprivatizované. Reformácia však prišla,

obrazne povedané, po diaľnici západných inštitúcií. Umožnili ju inštitúcie ako „mesto“, „občianstvo“, „sloboda“, „právo na omyl“... Reformáciu možno neprijíť, možno mať o nej vlastný názor, možno sa o nej sporiť, nemožno ju však diktovať. Toto je jeden zo zásadných rozdielov medzi našim Západom a zvyškom sveta. Reformácia je reforma zdola, je to prejav nielen Lutherovej (a iných) snahy o poctivé kresťanstvo, ale aj jeden z najlepších prejavov funkčnosti západnej civilizácie. ■

Zdroj: Evanjelický východ, 10/2017, krátené



PhDr. MARIÁN DAMANKOŠ, PhD. (1975)

V roku 1999 ukončil štúdium na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, odbor filozofia – dejepis. V akademickom roku 2005/2006 študoval na Westfälische Wilhelms Universität Münster. V súčasnosti pracuje ako riaditeľ Evanjelickej spojenej školy v Prešove a poslanec Prešovského samosprávneho kraja. Od roku 2015 je členom predsedníctva Medzinárodnej asociácie pre kresťanské vzdelávanie. Je autorom troch učebníc svetových dejín pre žiakov gymnázií a viacerých odborných článkov z dejín ECAV.



PERIPETIE DUCHOVNEJ PRÁCE

PAVOL BOMBA (Kazateľ Cirkvi bratskej v Kalinove.)

V živote viery je veľa dôležitých aktivít, ku ktorým Boh človeka vedie. Veriaci sa tak realizujú s cieľom naplňať Božie zámery. No súčasne sa s o nič menším zánietením aj utvrdzujú vo vlastnej činnosti a smerovaní. Celá vec sa aktualizuje v rámci jednej zásadnej potreby: aby sa v snahe konať podľa Božej vôle neskresľoval ani neubíjal subjektívny odraz úsilia, ale tiež aby vnútorné spracovanie vlastnej činnosti nedeformovalo jasné Božie požiadavky. Miera tohto súladu určuje výslednú podobu činnosti, jej prezentovanie, chápanie, hodnotenie, v neposlednom rade ovplyvňuje aj celkový život dotyčného.

Duchovná práca, alebo – ako ju nazývame honosnejšie – služba, totiž dnes už nie je iba bezprostrednou aktivitou, ale – vzhľadom na jej systémovosť a odmeňovanie na báze pracovného úväzku – sa stáva čoraz viac aj osobitným druhom neverbálnej komunikácie s neobyčajne prierezovou silou. Často ňou niečo zdôrazňujeme, inokedy maskujeme, podsúvame, na niečo upozorňujeme. Intenzívna zameraťnosť na pracovné *výsledky* a *výkaz* núti zainteresovaných neustále hľadať takú reálnu činnosť, ktorou by pre seba a pre druhých upokojujúco „odfajkovali“, že robia práve to, čo najviac robiť treba, alebo čo si najviac zasluhuje uznanie. Kde sa pracuje bez týchto posilňovačov vedomia práce, tam je výkaz práce skôr zatažujúcim – pôsobí ako násilný prvok. Niečo iné je riadna pracovná náplň a jej zmysluplné dodržiavanie.

Typická na kladné vnímanie je práca v združeniach a spolkoch. Ak ste dnes v nejakej organizácii, odbore či hnutí, ak máte vkusne vypísaný ich program a viete ho presvedčivo vyrozprávať, osobný i verejný pocit o usilovnej a dôležitej práci máte takmer zaručený. Okrem toho existuje množstvo hodnotných, užitočných kresťanských aktivít, ktoré sa v súčasnosti presadzujú najmä v oblasti sociálnej, pastoraálnej, vedecko-výskumnej, edukačnej, ďalej v oblasti dobročinných projektov, zúčastňovania sa významných podujatí, zakladania komunít, budovania vzťahov, tvorby a prekladu duchovnej literatúry atď.

Každá činnosť môže prinášať individuálne naplnenie, zároveň však vystupuje ako vec prestíže v tichej súťaži zmysluplnosti, atraktivity a ocenenia. Všetky chtiac-nechtiac vytvárajú živnú pôdu pracovného predvádzania sa, či už priameho, alebo (častejšie) nepriameho, ktoré podivne modeluje životy niektorých kresťanov. Táto atmosféra má silný psychologický náboj; umožňuje lavírovať v mori pracovných údajov, vnímaní a využívať ich vo svoj prospech. Jedným vyhovuje, iným prekáža. Proti jej negatívnemu pôsobeniu na pracovníkov sa uplatňuje zmierňujúce utešovanie a povzbudzovanie k „vernej“ službe, ktorú odmeňuje predovšetkým Boh.

Tým, že potreba duchovnej činorodosti je oproti minulosti oveľa viac sofistikovaná, vyvíja neraz falošný tlak na svedomie Božích služobníkov, ktorých potom chorobne zamestnáva hľadanie účinných spôsobov vyrovnávania sa s ním. Vnútorný odraz vlastnej aktivity sa v danej situácii ukazuje ako zložitý fenomén.

Práca a pracovitosť majú trvalo vysoký kurz v posudzovaní kresťanovho života a charakteru. Pre pracovno-zamestnávateľskú sféru cirkvi sa tým rysujú náročné úlohy. Najprv úloha dôsledne prehodnotiť zaužívané kritériá posudzovania práce a pracovitosti, pretože to, čo platilo včera, už nemusí platiť dnes. Týka sa to najmä poznávania skutočného stavu vecí. Je potrebné preverovať vnucujúce sa opisy pracovných javov, pričom sa netreba báť nadprirodzeného Božieho odkrytia negatív v duchovnej práci.

Obzvlášť závažnou úlohou je riešenie prípadov nepoctivej či inscenovanej práce, a to tak, aby sa zároveň neotvárali dvere svojvoľným metódam jej zisťovania, sankcionovania a mzdovej politiky. Je nutné zamedzovať skresľujúcemu pôsobeniu úspechu a úspešnosti ako dôležitých faktorov v práci, pretože inak sa stávajú traumatizujúcimi faktormi a zavádzajúcimi údajmi. Mnohí z nás sa už iste stretli – hoci sme ich možno nevedeli vysvetliť – s javmi klamnej seba-prezentácie na verejnosti, s falzifikáciou seba-poňatia, s manipuláciou medzi-osobného vnímania, so (seba)zvyšňujúčim spracovávaním a popisom pracovných skutočností, ap.

Problémy výrazne prehľbuje trhový diktát, ktorý preniká aj do pracovného prostredia cirkvi, ničí mnoho pozhnaných, neziskuchtivých činností, osobné vzťahy a boj s ním sa stáva čoraz ťažším. Jeho filozofia je prostá a nekompromisná: „trhnúť“, na čom a na kom sa len dá. Bohabojní cirkevní zamestnávateľia sa musia učiť danú prekážku prekonávať, ak sa ju vôbec prekonať dá. Niet im čo závidieť; majú to veľmi ťažké a jedno, čím im zamestnanci môžu vždy pomôcť, je pracovná disciplinovanosť a modlitebná podpora. ■



Martin Luther



Erasmus Rotterdamský

REFORMÁCIA

DVA POHĽADY

Foto:

zdroje: www.Martin Luther, www.Erasmus Rotterdamský,
www.reformácia, www.Wittenberg



SOLA SCRIPTURA PO 500 ROKOCH

ONDREJ PROSTREDNÍK (Evanjelický teológ.)

Reformácia formulovala princíp „*sola scriptura*“ v reakcii na nevyvážený vzťah cirkvi k interpretačnej tradícii na jednej strane a k samotnému biblickému textu na strane druhej. Čo znamená reformačný princíp „*sola scriptura*“ pre dnešnú evanjelickú cirkev? Ako pristupoval k biblickému textu Luther a jeho súčasníci a ako máme pristupovať k tomu istému textu my dnes? V nasledujúcom prehľade načrtujeme vývoj hermeneutiky, teda vývoj toho, ako sa evanjelická teológia od Lutheru po dnešok usilovala porozumieť biblickému textu.

Lutherov hermeneutický objav ako otvorený systém

Luther sa nestal reformátorom tak, že by prišiel s vopred formulovaným hermeneutickým programom. Jeho predreformačné prednášky k biblickým spisom sú úplne v línii stredovekej cirkevnej hermeneutiky. To, čo z Lutheru urobilo reformátora, je jeho výklad jedného jediného biblického miesta – R 1, 16–17. Lutherova hermeneutika je poznačená vôľou byť v službe slovu Písma, ktoré vysvetľuje samo seba. Zvestovanie tohto slova je pre neho základom a oporou viery. Pre Lutheru bol biblický text posvätným písomným svedectvom zvestovaného Božieho slova od Mojžiša, cez prorokov, Ježiša až po apoštolov (*sacra pagina*). Tento text je Božou mocou, ktorá je prítomná všade tam, kde sa Písmo číta a kde sa s odvolaním opäť na Písmo aj v kázni zvestuje. Tým sa Luther stavia proti dovtedy platnej zásade pre pochopenie zmyslu biblického textu: Písmo – výklad Písma – tradícia. Podľa Lutheru sa totiž tradícia cirkvi mýlila a myli. Tak sa aj dopracoval k výroku, ktorý sa neskôr stal jedným z reformačných „*sola*“. Vo svojej odpovedi na bulu pápeža Leva X. z roku 1520 vlastne opisuje svoj hermeneutický princíp: „Písmo je prostredníctvom samého seba najistejšie, najľahšie prístupné, najzrozumiteľnejšie. Je tým, ktoré sa samo sebou vykladá, ktoré všetky slová všetkými slovami zachováva, posudzuje a osvetľuje... Nechcem byť ten, čo je oslavovaný a učený. Chcem, aby jedine Písmo kraľovalo (*sola scripturam regnare*) a aby som ho nevykladal svojím duchom alebo duchom iných ľudí, ale aby sme mu rozumeli prostredníctvom jeho vlastného ducha.“

Luther sa tak rozišiel s dovtedajším hermeneutickým princípom, ktorý bol charakteristický alegorickým výkladom. Tento princíp je zhrnutý v stredovekom exegetickom pravidle, ktoré znie takto: Doslovný zmysel učí, čo sa stalo; alegorický, čo máme veriť; morálny, čo máme robiť; anagogic-

ký, v čo máme dúfať. Luther však začína uplatňovať princíp jediného zmyslu textu (*sensus unitas*).

Ak však domyslíme tento hermeneutický princíp do dôsledkov, musíme dospieť k dôslednej teologickej a historickej kritike biblického textu. Luther bol totiž ochotný podrobiť kritike samotné Písmo s použitím základného teologického kritéria, ktorým je evanjelium. Rozhodujúcou sa tak stáva otázka, či a do akej miery Písmo vo svojej rôznorodosti, v jednotlivých spisoch z rozličných dôb, svojím znením poukazuje na Krista a učí o ňom ako o Pánovi a Spasiteľovi. Tam, kde sa to deje, vníma Luther Písmo ako evanjelium. Tam, kde sa to nedeje, tam podľa neho ustrašené srdce nedostáva žiadnu nádej a pomoc a vládne tam protivník evanjelia – zákon.

Tým Luther položil základy nielen pre filologickú kritiku biblického textu, ale aj pre formulovanie teologických kritérií, ktoré slúžia ako kľúč na hľadanie významu biblického textu. *Sola scriptura* tak na jednej strane pre porozumenie biblického textu stanovuje striktné hranice, ktorým je biblický text sám. Na druhej strane však otvára možnosť interpretovať ten istý biblický text optikou teologického kritéria, ktoré je formulované prostredníctvom teologickej abstrakcie a nie prostredníctvom doslovného významu textu. Tým stojí nad samotným textom a aj nad tradíciou cirkvi. Lutherova hermeneutika teda nie je uzavretý a ohraničený systém.

Neomylnosť Biblie ako slepá ulička

V dnešnej dobe sme stále častejšie svedkami toho, ako mnohí princíp *sola scriptura* chápú tak, že sa ním vlastne evanjelická cirkev hlási k učeniu o neomylnosti biblického textu. Mnohým evanjelickým farárom sú veľmi blízke vyjadrenia baptistického kazateľa C. H. Spurgeona, ako napr.: „Ak Biblia nie je neomylná, kde potom máme hľadať neomylnosť?“ Spurgeon v prospech neomylnosti Písma argumentuje takto: „Či sú vari kritici Písma

neomylní? Je to, čo sa menuje vedou, neomylné?“ Podobne sa k neomylnosti biblického textu hlási aj rímskokatolícka cirkev vo svojich vyjadreniach spred II. Vatikánskeho koncilu. Neomylnosť Písma sa tak stáva základným hermeneutickým východiskom moderného fundamentalizmu. Podľa evanjelického teológa Gerharda Maiera však nemožno argumentovať tak skratkovito v zmysle tézy: Pretože veríme, že Biblia je Božie slovo, a pretože Boh sa nemôže myliť, musí byť aj Biblia neomylná.

Luteránska ortodoxia sa so svojím učením o inšpirácii Písma Duchom svätým a z toho plynúcim dôrazom na neomylnosť Písma dostala do vážneho sporu s racionalistickým prístupom k interpretácii biblického textu na konci 17. a na začiatku 18. storočia. Tento zásadný spor, ako aj množstvo energie, ktorú investovala do vymedzovania sa voči rímskokatolíckej cirkvi, luteránsku ortodoxiu vyčerpal natoľko, že sa už iba bezmocne prizerala dynamickému rozvoju exegetických a hermeneutických princípov v dobe osvietenstva.

Do sporu medzi luteránskou ortodoxiou a rímskokatolíckou cirkvou v otázke metódy porozumenia biblického textu významne zasiahol Benedictus de Spinoza (známy aj ako Baruch Spinoza, 1632–1677), keď vo svojom traktáte *De interpretatione Scripturae* píše: „*Metóda výkladu Písma sa v ničom nemôže odlišovať od metódy výkladu prírody a musí s ňou byť naplno zhodná.*“

Spinozova téza otvára novú cestu, ktorá sa neskôr v evanjelickej teológii naplno presadila ako historicko-kritická metóda. Dôraz luteránskej ortodoxie na Písmo ako zvláštne inšpirované a neomylné svedectvo odsunie do okrajovej sféry niekoľko ultrakonzervatívnych luteránskych zoskupení v Spojených štátoch amerických. Tie sa opakovane usilujú o export tohto prístupu do evanjelických cirkví vo východnej Európe. Vo zvláštnom mixe s dedičstvom pietizmu, evanjelikálnymi vplyvmi a snahe zachovať si kredit v očiach rímskokatolíckej cirkvi tak aj slovenskí evanjelici inklinujú skôr k tomuto prekonanému hermeneutickému princípu a so skepsou až odmietaním sa stavajú k rozhodujúcim exegetickým objavom nemeckej evanjelickej teológie 20-tého storočia.

Zoči-voči hrôzom prvej svetovej vojny sa o syntézu viery a rozumu pokúša reformovaný teológ Karl Barth (1886–1968), ktorý výraznou mierou ovplyvnil aj luteránsku teológiu. Pre Bartha sú Písmo a jeho autori Božou vecou a jeho zámerom. Je to Božie slovo a jeho zjavenie v Ježišovi Kristovi. Preto je Písmo správne vykladané len vtedy, keď bude pomocou historicko-kritickej analýzy vykladané ako svedectvo o Božom zjavení. Barth sa otvorene hlásil ku Kalvínovmu učeniu o inšpirácii Písma Duchom svätým. Preto odmietal takú teologicko-kritickú interpretáciu, ktorá vychádza z predpokladu, že ten, kto text vykladá, disponuje textom a vecou, ktorú chce text vyjadriť.



Akokoľvek sa tento Barthov prístup môže zdať príťažlivý, prináša so sebou opäť starý problém, s ktorým sa už vyrovnával aj Luther. Barth totiž napriek svojmu kritickému prístupu k biblickému textu nekriticky predpokladá, že Písmo je pravdou a obsahuje Božie zjavenie. Čím podrobnejšie a čím angažovanejšie sa však teológ zaoberá biblickým textom, čím viac je verný vedeckej metodológii a rešpektu k pravde, čím viac sa pokúša pochopiť biblický text nezávisle na cirkevných dogmách, tým ťažším – ba až nemožným – sa ukazuje rešpektovanie Barthovho postkritického prístupu, ktorý je vo svojej podstate dogmatický. Barthova dobre mienená a široko rešpektovaná odpoveď na krízu liberálnej teológie tak uvrhla biblickú teológiu do slepej uličky.

Bultmann nás vracia k Lutherovi

V hľadaní zmysluplnej syntézy medzi vierou a historicko-kritickým prístupom k biblickému textu posunul modernú teológiu azda najvýznamnejším spôsobom Rudolf Bultmann (1884–1976). Hoci v podmienkach slovenskej evanjelickej teológie sa na neho väčšina našich teologických učiteľov na prelome tisícročí pozerá kriticky a varuje pred jeho hermeneutickým programom odmytologizovania novozmluvného textu, Bultmann stojí najbližšie Lutherovmu princípu teologickej kritiky Písma. To, čo z neho urobilo kľúčovú postavu hermeneutickej a teologickej diskusie od momentu jeho vystúpenia v jeho programovom spise „*Neues Testament und Mythologie*“ (Nová zmluva a mytológia, 1941), je práve dôkladne premyslená a zdôvodnená syntéza historickej a vedeckej kritiky biblického textu s teologickými otázkami o jeho význame a zmysle. V skratke môžeme jeho syntézu označiť ako existenciálnu interpretáciu Novej zmluvy.



Na rozdiel od Bartha, ktorý bol kalvín, Bultmann ako luterán zdôrazňuje, že slovom Božím je zvestované evanjelium o Božej láske, ktorá sa zjavila v Ježišovi Kristovi. Toto Božie slovo povoláva k viere, a odpustením hriechov umožňuje človeku nový život. Bultmann ako slovo Božie označuje zvesť o Kristovi (Christus Kerygma), a to sa jednoducho nerovná Písmu ako takému. Slovom Božím je v Písme a na základe Písma ústne zvestované a cirkev konštituujuce evanjelium. (AV čl. 7. a 8.) Táto zvesť nepodlieha historickej alebo teologickej kritike. Ona sama je kritériom a meradlom teológie. To nie je nič iné ako to, čo zdôrazňoval Luther.

Bultmann sa kriticky postavil k Barthovej hermeneutike a posunul kritický prístup k biblickým textom tam, kam ho posunul aj Luther, keď si nad textom R 1,16–17 uvedomil, že vyjadrenie o Božej spravodlivosti je nezlučiteľné s vyjadreniami o Božej milosti. Preto k čistej historickej kritike textu pripája teologickú kritiku. Preto dokáže povedať, že tam, kde sám Pavol píše proti duchu ním zvestovaného evanjelia o ospravedlnení, treba na neho uplatniť teologické kritérium evanjelia. Mierou Bultmannovej teologickej kritiky biblického textu je ním radikálne pochopený reformačný vzťah slova a viery.

Tým Bultmann kladie základ toho, čo označujeme ako kerygmatický a existenciálny prístup k biblickému textu. Jeho úvahy sa tak stávajú predelom, keď historický, tzv. diachrónny prístup k pochopeniu textu narazil na svoje hranice. Diachrónna interpretácia sa totiž sústreďuje predovšetkým na vznik textu a na to, čo jeho vzniku prechádzalo. Necháva však bokom samotného autora a jeho myslenie. Bez toho však nie je možné interpretovať zmysel, ktorý autor vedome vložil do konkrétnej literárnej formy textu. Preto sa v kríze diachrón-

neho prístupu k biblickému textu rodí nový, tzv. synchronný prístup, ktorý je určujúcou hermeneutickou metódou súčasnosti.

Hermeneutika po Bultmannovi – kontextuálna kritika textu

Bultmannov prístup kriticky zhodnotil zakladateľ modernej hermeneutiky, francúzsky filozof Paul Ricoeur (1913–2005). Hoci Bultmannov hermeneutický program uznával a hodnotil pozitívne, predsa formuloval dve výhrady, ktoré posunuli riešenie otázky porozumenia historicky vzdialených textov do novej polohy.

Ricoeur Bultmannovi vytýkal jeho predstavu, že len reč, ktorá nevyklučuje subjektívny moment, je čistou a dokonalou rečou. Ale do akej miery môže byť taká reč ešte rečou a ako vôbec bez nároku na objektivitu dokáže odovzdávať nejaký zmysel? Ricoeur vlastne kritizuje Bultmanna práve v tom bode, na ktorom Bultmannovi tak veľmi záležalo. Podľa Ricoeura nemôže byť zvesť (kerygma) dôvodom na odmytologizovanie biblického textu, keď nedokáže sprostredkovať objektívne porozumenie viery.

Druhou Ricoeurovou výhradou voči Bultmannovi bolo to, že vo svojej kritike biblického textu sa príliš ľahko vzdáva otázky objektívneho zmyslu a tým aj zmysluplnosti textu vôbec. Teória interpretácie, ktorá sa príliš sústreďuje na moment rozhodnutia, vynecháva moment samotného zmyslu textu.

Ricoeur hodnotil inak cenný vklad Bultmanna k otázke porozumenia textu ako isté zúženie na prílišnú subjektivitu. Po zlyhaní pokusov o špeciálnu hermeneutiku znovuzrodenia, prezentovanú pietizmom, a tiež po zlyhaní radikálnej historickej kritiky ústiacej do Bultmannovského zúženia textu na subjektívny význam, sa s Ricoeurom otvára nová, pre nás súčasná epocha hermeneutických riešení. Súčasná doba je teda charakterizovaná rozvojom tzv. kontextuálnej hermeneutiky. V istom zmysle ide o kombináciu Bultmannovho dôrazu na zmysel textu ako zvesti pre existenciu jednotlivca a Ricoeurovho dôrazu na hľadanie objektívneho zmyslu textu. Výsledkom je čítanie biblického textu s dôrazom na kontext, na súvislosti, v ktorých sa práve nachádza spoločenstvo tých, čo biblický text čítajú a hľadajú v ňom zvesť evanjelia pre svoju situáciu. Sme ovplyvnení atmosférou, v ktorej sa rozpadli ideály pokroku, emancipácie, poznania, vedy. Už ich nechápeme ako niečo bezproblémové a ľahko dosiahnuteľné. Nateraz samozrejme nie je možné povedať, kto zo súčasných teoretikov hermeneutiky bude v očiach budúcej generácie hodnotený ako ten, čo posunul porozumenie biblického textu ďalej, smerom k novému, pre našu dobu relevantnému zmyslu. Za zmienu stoja však aspoň tie najvplyvnejšie postavy, od ktorých sa môžeme dnes učiť. Prvým je Jacques Derrida (1930–2004), fran-

cúzsky filozof alžírkeho pôvodu, ktorý naznačuje, že naše myslenie a naša reč sú v zajatí konvencií a tie nám bránia, aby sme rozvíjali svoju tvorivosť. Preto vyzýva k obnoveniu moci myslenia, schopnosti provokovať a vyrušovať. Hovorí o kríze rozumu v západnom myslení a ako dôvod tejto krízy uvádza metafyziku.

Druhým je francúzsky židovský filozof litovského pôvodu Emmanuel Lévinas (1906–1996), ktorý kritizuje západnú filozofiu pre jej prílišnú sústredenosť na subjekt a jeho autonómiu. Egocentrická motivácia západnej filozofie ju podľa neho paradoxne obrala o silu postaviť sa proti násiliu páchanému na iných. Bytie uväznené v sebe samom je totiž podľa Lévinasa odtrhnuté od svojho zdroja, ktorým je „ten druhý“.

E. D. Hirsch Jr. (1928–) tvrdí, že autorov zámer je jediným normatívnym kritériom pre interpretáciu textu. Význam sa podľa neho tvorí jedine prostredníctvom vedomia. A vedomie je vždy vedomím niečoho. Pri určovaní významu reči a textu je preto nevyhnutné poznať intenciu, zámer autora.

Záver

Reformácia sa prihlásila k princípu *sola scriptura*. Tým ale vôbec nestanovila raz a navždy nemenný a jednoznačný význam biblického textu. A už vô-

bec nás nezabavila povinnosti hľadať význam biblického textu pre nás osobne a pre spoločnosť, ktoré tvoríme ako ľudia tu a v tejto dobe. Máme v rukách bohaté dedičstvo, plynúce zo zápasov o správne porozumenie biblickému textu. Nevzdávajme sa ho. Bez takéhoto hľadania zmyslu biblického textu vo zvestovanom evanjeliu pre dnešného človeka stráca teológia a ňou formovaná cirkev svoju podstatu. Prestáva totiž byť *creatura verbi*, teda produktom zvestovaného slova Božieho. ■

(Skrátená verzia štúdie, ktorá vyšla v časopise Melanchton. Ondrej Prostredník, Evanjelická bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)

Literatúra:

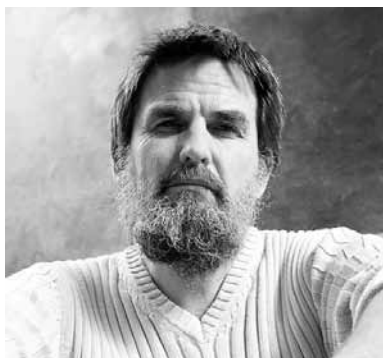
- Peter Stuhlmacher: *Vom verstehen des Neuen Testaments, Eine Hermeneutik*, Vandenhoeck & Ruprecht, 1986
- Kenneth Hagen: *Luther's Approach to Scripture as seen in his „Commentaries“ on Galatians 1519-1538*, Mohr-Siebeck, 1993
- Gerhard Maier: *Biblische Hermeneutik*, Brockhaus, 1998
- Petr Pokorný: *Hermeneutika jako teorie porozumění*, Vyšehrad, 2005
- Lawrence Kennedy Schmidt: *Understanding Hermeneutics*, Taylor and Francis, 2006



Dvere chrámu vo Wittenbergu

REFORMÁCIA PODĽA ERAZMA

DANIEL PASTIRČÁK (Kazateľ Cirkvi bratskej, spisovateľ, výtvarník.)



Rozpor

Keď počujem slovo „reformácia“, predstavím si rozporuplný svet baroka, prostú jednoduchosť Rembrandtových obrazov v kontraste k nabubralým kompozíciám Rubensa, v ušiach mi znie Bachova kozmická hudba. Esteticky som vo vzťahu k baroku protestantom. No katolícka cirkev nezačala barokom a ani ním neskočila. Viac než čokoľvek iné z kultúrneho dedičstva Európy ku mne prehovára prostota románskych bazilík a nadľudská majestátnosť gotických katedrál. I v čase, keď bol môj vesmír naplnený bezútešnou prázdnotou ateistickej predstavivosti, moju túžbu tie odvážne klenby dvíhali k nekonečnu.

Keď počujem slovo „reformácia“, predstavím si Luthera. Nevybavím si úzku tvár Kalvína. Reformácia je pre mňa víťazstvom milosti nad zákonom. No tam, kde Luther hovoril o Božej milosti, Kalvín zdôrazňoval Božiu zvrchovanosť. Duch Luthera mi bol vždy bližší ako pedantský duch Kalvína.

Keď počujem slovo „reformácia“, v mysli sa mi vynorí Holbeinov portrét Luthera. Tá zanovitá tvár, symbol individuality, neohrozene stojacej vo svojej samote a bezmocnosti voči košatej moci náboženskej inštitúcie. Človek sám za seba v slobode svojho svedomia. Nemá nič, iba nahú vieru: „Tu stojím, nemôžem inak. Boh mi pomáha.“ Koľkokrát som si túto Lutherovu vetu opakoval a nachádzal v nej silu zostať verný svojmu svedomiu.

Keď počujem slovo „reformácia“, vynorí sa vo mne rozpor. Rozpor celkom osobného druhu. Bol som ateista – už nie som; konvertoval som ku kresťanstvu protestantského typu. Takže keď sa hovorí o reformácii, hovorí sa o dejinách môjho kmeňa. Nie celkom – a v tom je môj rozpor. Za svoju vieru vďačím prinajmenšom rovnakou mierou katolíkom ako protestantom. Nielen protestantom C. S. Lewi-

sovi či T. S. Eliotovi, ale i katolíkom Chestertonovi, Akvinskému, Mauricovi, Mertonovi či Halíkovi... S nepochybnou istotou viem, že vnútorne patríam do oboch rozdelených táborov.

Keď počujem slovo „reformácia“, vynorí sa rozpor a vzápätí úľava: V duchu vidím, ako si katolícky a luteránsky teológovia ponad priepasť, nad ktorou stáročia visel mrak obojstrannej kľatby, podávajú ruky. Moja úľava ma hreje o to viac, že pod zmieneným dokumentom je i podpis bývalého pápeža. Kľatba je zrušená, no mosty medzi dvoma pevninami, vymedzenými v pevných tvrdeniach, sa stavajú iba neochotne.

Ztročený vôl, alebo slobodný človek

Rozpor vo mne však napriek tomu pretrváva. Pred časom sa dokonca prehľbil, i keď práve tým prehĺbením mi reformáciu sprístupnil v novom svetle. Nový rozpor sa predtým objavil pri štúdiu dobového sporu medzi Lutherom a Erazmom Rotterdamským. Títo veľkí, úplne odlišní muži, viedli spor o charakter slobodnej vôle. Obaja sa pokúšali fenomén ľudskej slobody vymedziť v kontexte Evanjelia.

Otázka slobody a podmienenosti ľudského osudu nie je iba stredovekou témou. Ustavične si na ňu v živote nejakým spôsobom odpovedáme. Ľudský údel sa odohráva medzi dvoma súradnicami. Na jednej strane je tu ľudská sloboda rozhodnúť sa pre čokoľvek (za istých okolností si, napríklad, radšej zvoliť smrť než život – ako páter Kolbe), na druhej strane ľudská bezmocnosť naplniť v tých najdôležitejších veciach to, pre čo som sa rozhodol. Medzi tými dvoma súradnicami sa odohráva dráma ľudského života. Práve ony dávajú našim, inak náhodným a chaotickým príbehom, rozmer mravnej a duchovnej závažnosti. V priepasti medzi slobodou

a bezmocnosťou sa človek môže prikloniť k beznádeji, alebo k nádeji, ktorá pramení z viery. O tomto napätí sa v kresťanskom jazyku hovorí ako o napätí medzi Božou milosťou a ľudskou slobodou. Práve o tom bol spor Erazma s Lutherom.

Po prvýkrát tu pred mnou vystúpila osoba Luthera tak, ako som ju dovtedy nepoznal. Prehliadaný paradox sa vyjavil v plnom svetle: Muž, ktorý sa vďaka svojmu životnému príbehu stal symbolom ľudskej slobody, tú slobodu svojím učením v krajnej miere popieral. Vo svojom spore s Erazmom Luther svoju pozíciu vymedzil takto: „Nevyjadril som sa presne, keď som povedal, že slobodná vôľa pred prijatím milosti je čisto záležitosťou mena. Mal som jednoducho povedať, že slobodná vôľa je vec vymyslená, či nálepka bez obsahu.“

Luther k svojmu tvrdeniu pripája príkru metaforu: „Ľudská vôľa“ stojí uprostred ako osol: keď si ho osedlá Boh, potom chce kráčať, kam chce Boh... Keď si ju osedlá satan, potom chce kráčať tam, kam satan. Nemôže sa sama rozhodnúť, ku ktorému z tých dvoch jazdcov pobeží, alebo ktorého bude hľadať, ale naopak – sami jazdci zápolia o to, kto ju bude vlastniť.“

Erazmovi na Lutherovom stanovisku viac než to, že zbavuje dôstojnosti človeka, prekážala skutočnosť, že zbavuje dôstojnosti Boha. Vo svojom spise o slobodnej vôli píše:

„Keby pán otrokovi, ktorého pripútal k mlynskému kameňu, dával jeden príkaz za druhým: „choď tam, urob hento, utekaj, vráť sa“ a hrozil by mu, že ak ho neposlúchne, strašne ho potrestá, a keby ho potom, stále spútaného, za neposlušnosť šľahal metlou, vari by sme tomu otrokovi nepriznali právo nazvať toho pána bláznom a surovcom – veď ho mučí bitím za to, čo neurobil, hoci to ani urobiť nemohol?“

Nie to „čo“, ale „ako“

Na Lutherovom postoji ma viac než to, čo háji, znepokojuje spôsob, akým to háji. Kým Erasmus k problému pristupuje zmierlivo s pokorou ako k tajomstvu, do ktorého ľudská myseľ úplne neprenikne,

Luther svoje postoje formuluje ako absolútne pravdy s odmietnutím akéhokoľvek ďalšieho hľadania. Luthera na Erazmovom prístupe najviac dráždi práve jeho umiernenosť, intelektuála poctivosť, ktorá mu nedovolí vyjadriť sa k otázke slobodnej vôle s definitívou platnosťou. Erasmus sa v úvode svojho spisu priznáva:

„Akékoľvek nespochybniteľné tvrdenia mám natoľko nerád, že sa ochotne pridám na stranu skeptikov, kedykoľvek mi to dovolí nedotknuteľná

autorita Písma svätého a cirkevných uznesení, ktorým svoje zmýšľanie vždy a všade rád podriadiť.“

Luther na toto priznanie odpovedá so sebe vlastným pátosom: „Nie je známkou kresťanského zmýšľania netešiť sa z pevných prehlásení. Preč so skeptikmi a akademikmi... Zruš pevné tvrdenia a zrušíš kresťanstvo.“ Je paradoxné, že tieto výroky vyslovuje muž, ktorý sa vzoprel stáročia tradovaným pevným tvrdeniam iba v mene svojho svedomia a osobnej interpretácie Písma.

V trvaní na pevných výrokoch vo veciach, ktoré presahujú možnosti ľudského poznania, a na ktoré nám ani evanjelium nedáva jednoznačné odpovede,

vidím zárodok neodvratnej sekularizácie západného sveta. Z nich vyrástla náboženská nevraživosť, oni živili plamene popráv i smutných náboženských vojen. Erasmus v závere svojho spisu varuje obe strany: „Jedna strana,“ – píše Erasmus, „význam pápežskej moci prehnane zveličila, zatiaľ čo druhá hovorí o pápežovi tak, že by som sa to tu ani neodvážil opakovať. Jedna strana tvrdí, že človek je za nesplnenie mníšskych a kňazských sľubov trestaný večným peklom, kdežto podľa druhej strany sú také sľuby úplne neduchovné a nemajú sa ani skladať.“

Ak sa svojich prehnaných tvrdení budú obe strany naďalej urputne držať, vidím už, že sa medzi nimi rozpúta zápas ako medzi Achillom a Hektorom, ktorých od seba dokázala odtrhnúť len smrť, lebo boli obaja takí divokí.“

Erasmus sa tomu smrtiacemu stretu snažil zabrániť. Rozumel obom stranám a snažil sa ich zmieriť. Sám bol ostrým kritikom rímskej cirkvi. V otázke



nemorálnosti odpustkov súhlasil s Lutherom. Videl však i úskalia, ku ktorým Luthera jeho zápas strháva. Uchvátený jedinou myšlienkou prestáva vidieť celok. Popretím ľudskej slobody robí z Boha samopašného tyrana a ľudský život zbavuje etického zmyslu.

Erazma stihol paradoxný osud. Ako najplyvnejšieho z dobových vzdelancov sa ho obe strany snažili získať na svoju stranu. Katolícka strana naliehala, aby proti Lutherovmu učeniu konečne vystúpil. Luther sa Erazmovi zas zaliečal v nádeji, že sa pridá k protestantskej strane. Erasmus trval na svojej nestrannosti. V kritike cirkvi dával za pravdu Lutherovi, v popieraní slobodnej vôle mu odporoval. Napokon ho zavrhlí obe strany. Luther ho nazval Judášom a ateistom, katolícka vrchnosť dala jeho spisy na index.

Luther bol osamelý vo svojej pravde iba na čas, no Erasmus kráčať proti dvojitému prúdu doby v tej samote až do smrti. Preto je pre mňa symbolom reformácie Erasmus.

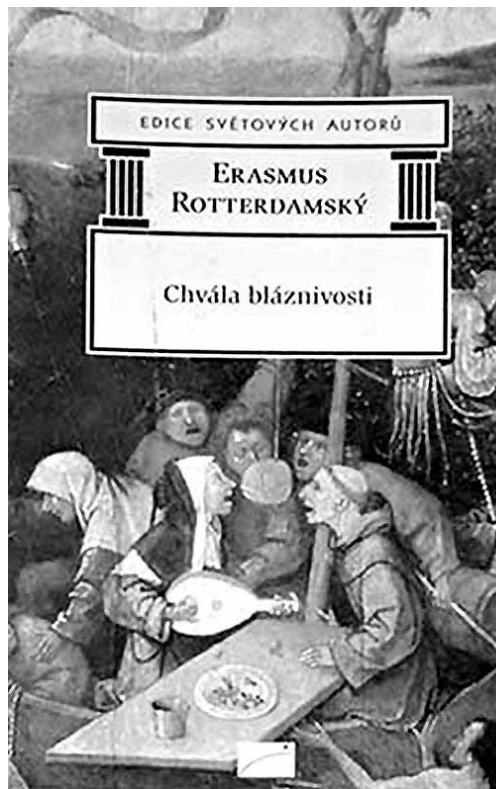
Reformácia, ktorá spája

I Erasmus sa usiloval o reformu. O reformu, ktorá by nerozdeľovala, ale spájala. V čase, keď sa cirkev ešte iba delila, Erasmus napísal prvý ekumenický traktát. V krátkom texte s názvom „Skúmanie viery“ popisuje fiktívny dialóg medzi katolíkom a protestantom. Spočiatku vidia diskutéri rozpor takmer vo všetkom. Čím viac si načúvajú, tým viac sa rozpory zjemňujú. Napokon prichádzajú k záveru, že v záseade veria v to isté. Erasmus s predstihom šiestich

storočí predvídal pohyb, na konci ktorého si evanjelickí a katolícki teológovia podali ruky ponad najhlbšiu priepasť ich rozdelenia.

Erazmova verzia reformácie sa nepresadila – ešte iba čaká na svoj čas. V súčasnom svete vidím Erazmovcov roztrúsených po všetkých kútoch kresťanských cirkví a niektorých i za jej hranicami. D. Bonhoeffer, C. S. Lewis, T. S. Eliot, Simone Weilová, Hans Kung, Jurgen Moltman, Thomas Merton, Tomáš Halík či Anton Srholec...

Erazmovská reformácia požaduje mravnú a intelektuálnu poctivosť a otvorenú teológiu. Iba taká reformácia má nádej preklenúť priepasť medzi cirkvou a sekulárnym človekom. Ten bol počas boja jednoznačných tvrdení spomedzi hradieb oboch pevností vypudený. Cnosťou Erasmovej reformácie je pokorné priznanie, že pravdu v jej úplnosti žiadny človek ani inštitúcia nevlastní. Protestant-ský filozof Paul Ricoeur to vyjadril takto: „Čo teda pre kresťana predstavuje jednota pravdy? Eschatologický obraz, obraz posledného dňa. „Zhromaždenie všetkého v Kristu“ podľa epištoly Kolosenským na jednej strane znamená, že jednota bude zjavená v „posledný deň“; na druhej strane odkazuje, že tá jednota nie je dejinnou silou. Do tej doby nám nie je dané vedieť, čo to znamená, že existuje určitá matematická pravda a zároveň aj Pravda, ktorá je Niekým (Jedným); V tom najlepšom prípade občas zažívame okamihy vzácneho súzvuku, ktoré sú akýmisi prvotinami Ducha a nemajú nič spoločné s násilnými syntézami a kultúrnymi podobami klekálnej jednoty.“ ■





HRY SO ŽIVOTOM

BOHDAN ROHÁČEK

(Kazateľ Cirkvi bratskej v Michalovciach.)

Mám svoju prácu a mám ju rád. Okrem toho mi Pán Boh ponúkol hobby a ja som ho prijal. Hobby vcelku pestré a zaujímavé. Niektori mi zvoní na bránku. Nikdy neviem, kto to je. Niekedy moje deti, inokedy ich kamarát, niekto so zboru, sused alebo bezdomovec či domovec, ktorý nemá čo jesť. Tá posledná kategória ľudí je práve to hobby. Zoberieš, alebo odmietneš? Cez okno môžem vidieť, kto prišiel. Zatajím sa? Ak nie, začína sa hra. Skutočná hra života.



Začiatky príbehov

Dobrý deň, dieťa mám v nemocnici.

Aj pred týždňom, aj pred mesiacom. Naozaj? Neviem.

Dcéra čaká dieťa... Už sa jej narodilo a potrebuje pomoc.

Tento mesiac je to už tretie dieťa, ktoré sa jej narodilo. Tie príbehy sú súčasťou hry. Skúste ich vynechať a porušili ste pravidlá hry. Príbeh musí byť. Zase niekto zvoní.

Pane, ak chcete peniaze, dopredu vám hovorím, že nedostanete nič. Ak chcete duchovnú pomoc, dvere sú vám otvorené.

Hostovi s roztrhanými ponožkami ponúkam papuču. O päť minút nahnevaný hosť vstáva a odchádza. Načo som sem prišiel, keď mi nič nechcete dať?!

Zvonček.

Som hladný. Dáte mi euro?

Nie, ale niečo vám nabalím. Chcete?

Jasné.

Na druhý deň nachádzame balíček hodený za roh. Návštevníka už viackrát nevidím. Iní sa zase vracajú znova. Príbehy sa menia, ich potreby zostávajú. Mlieko, chlieb, paštéta, cukor. Neverili by ste, koľko kíl cukru sa v takej domácnosti bez prostriedkov minie. Vraj tam potom stoja rady s hrnčekom a kávou, lebo sused má cukor. Tiež je to najzákladnejšia potravinu, ktorou žijú deti do roka. Žeby tiež jeden z príbehov, alebo pre našinca neskutočná realita?

Rozohrané príbehy

Hra. Hra so slovami, hra o získanie malého daru. Hra o to, koľko je ochotný ten bohatý blázon „pustiť peria“. Hra o nasýtenie, hra o život. Život je tu to, čo zostáva naozajstné. Život človeka. Človek nie je figúrka, ktorú zabalím po skončení hry do škatule a odložím do police. Zaujímavé, že aj tak s ním hráme. O víťazstvo, o prehru. Stále pozerám na človeka pred sebou. Počúvam jeho príbeh. Nie-

kedy nepočúvam. Ten príbeh nič nemení na mojom postoji voči tomu človeku. Chcem mu pomôcť. Nielen v tej chvíli, aby mala jeho rodina v ten večer chlieb na stole, lebo od suseda dostal a vyhodil ho hneď vedľa plotu – bol totiž plesnivý. Ani on nechce plesnivý. Nie je náhodou príliš priberčivý? Ako mu pomôcť lepšie? Nielen na tento večer.

Skúsím radu: Nedávajte dieťaťu len sladené mlieko. Potrebuje aj niečo iné.

Jeho život je však ako dobre strihaný živý plot. Skúste vypustiť čerstvý prútik. Všimavé okolie však rýchlo urobí strih. Susedia prídu, prezrú domácnosť a „ostrihajú“. Čo mu ostane? Určite spomienky a skúsenosti – staronové. Elektrinu nemá. Sused, ktorému platil dvakrát toľko, ako by platil elektrárni, nezaplatil elektrárňam, a tak nemá nikto. Darmo mu kúpim v lekárni podľa receptu liek.

Lekárnik radí: každých osem hodín, držať v chlade.

Chladničku nemajú – nemajú totiž elektrinu. Alebo majú chlad všade?

Viete, čo je to osem hodín?

Získam horlivé prikyvovanie.

Je to naozaj, alebo len ďalšie kolo hry? Vzápätí s magistrou z lekárne voláme záchranku. Majiteľ čerstvo získaného lieku stráca vedomie. O chvíľu sa preberá. Nikto nevie, a ani nebude zisťovať, prečo. Táto hra je nekonečná. Má svoje pravidlá. Sú nepísané, ale nekompromisné.

Koniec príbehov

Skúšam vkročiť na ďalšiu úroveň hry. Rozprávam sa so sociálnymi pracovníkmi, ktorí majú svoje stanovisko na okraji kolónie.

Pravidlá hry sa rozširujú.

Vstup len na vlastné nebezpečenie. Vstup minimálne po dvoch. Neskúšaj to po pracovnej dobe. Pamätaj, že sanitka sem príde len s políciou, avšak ty s pomocou polície v tomto prostredí nerátaj.

Prvá otázka sociálneho pracovníka, ktorý sa práve dozvedel, kto som (ďalšie pravidlo hry: to si len myslíš, že prídeš inkognito):

Prečo sem neprídete pracovať?

Prácu už mám.

Žeby tu hra práve končila? V duchu prerátavam, koľko žetónov by som mohol do tohto kola vložiť a investovať. Práve som sa dostal na dno mojich úspor v hre. Obzerám sa po spoluhráčoch, ale nijakých v tejto hre nemám. Musím čakať, či pri ďalšom



vrhu kockou neprídem na nejaké šťastné políčko – práve ste zdedili... či niečo v tom zmysle...

Úvaha o príbehoch

Rozmýšľam o živote svojich protihráčov. Býva zvyčajne oveľa kratší, ako sme zvyknutí, aj keď odo mňa niečo dostane. Pribalím i nejakú radu. Je to zbytočné. Jednak ju nemá ako uplatniť. Taktiež nemá skúsenosť, aby si vôbec predstavil, ako by tá moja rada mala pre neho zmysel. Aj to je súčasť hry. Ja počúvam jeho a on mňa, a potom si ideme po svojom. Hra sa pre mňa stáva stále horkejšou a prestáva byť zábavnou. Už príliš dlhý čas je predo mnou obraz človeka, ktorý zvykne stávať pred mojou bránkou. Z partie bezdomovcov, ktorých som vídaval stávať pri blízkom obchodnom dome, za jeden rok prežil len jeden. Syn jedného z tých, čo už nestretnem, mi tiež zvonieva pri bránke. Je v zhruba takej dobrej kondícii, ako jeho otec pred rokom. Dokedy to vydrží? Koľko mu ostáva času? Ako sa zvestuje dobrá správa týmto ľuďom? Ako im ponúknuť večný život, keď slová sú len hra? Stále prerátavam svoje žetóny a nie je ich dosť. Pane, ako sa hrá táto hra o životy týchto ľudí? Nemusím vyhrať všetky kolá – stačí, aby sa aj týmto ľuďom otvorila brána večnosti. Daj mi prosím šancu. Vlastne nie mne, ani mojej hre. Ale pre život týchto najmenších. ■

ÚVAHA O KVETOCH A ĽUĎOCH

DUŠAN ČÍČEL (Cirkev bratská, zbor Cukrová, Bratislava.)



Mám rád kvety. V prírode i na obrázkoch. A raz mi položili otázku: Ako je to s tvojou dôverou k Bohu? Možno sa pýtajú aj Vás? – Či sa vám páčia? A možno zauvažujete ako ja: Aké sú? Kto ich takto obliekol? Čo potrebujú k životu?

Kvety a tráva sú krásne, ale sú symbolom pomínutelnosti. Žalmista píše: *Človek, ktorého dni sú ako tráva, kvitne ako poľný kvet; sotva ho vietorovanie už ho niet, prázdne miesto po ňom ostáva.* (Ž 103)

Zároveň sú podľa slov Pána Ježiša v kázni na vrchu predmetom Božej starostlivosti spolu s nebeským vtáctvom a inými tvormi. Pán Ježiš sa nás/mňa pýta či nie sme viac ako tie kvety. Prečo pochybujeme o Božej spravodlivosti. Je v našej ľudskej prirodzenosti mať strach a obavy o naše základné potreby. Jedlo, bývanie, oblečenie a bezpečnosť. Aj podľa Maslowa, ktorý sa zaoberal ľudskou motiváciou, dal tieto potreby vo svojej pyramíde do základov motivačnej pyramídy.

Slová Pána Ježiša o tom, aby sme neboli ustarostení nás nevedú k nezodpovednosti. Veď nejakto bude. Sú zamerané na to, aby sme si uvedomili, čo vieme ovplyvniť a čo nie. Tam kde na veci máme vplyv, tam sa máme správať ako dobrí správcovia. Tam kde vplyv nemáme, máme sa spoľahnúť na Božiu starostlivosť. Trápiť sa v týchto veciach vykresľovaním si nejakých čiernych scenárov nemá zmysel. Je lepšie s dôverou v Boha počkať čo život prinesie.

Učme sa od kvetov

Vráťme sa však k našim kvetom, čo som si ich pri ich sledovaní uvedomil naviac. Ako sa Boh o rastliny a kvety stará, aby mohli rásť. Čo sa od nich a Jeho starostlivosti aj o nás môžeme naučiť.

Čo potrebujú rastliny a kvety k svojmu rastu: Vodu, živiny, slnko, teplo. Keď to všetko majú, môžu rásť a kvitnúť, mať plody, semienka a z nich potom narastie ďalšia generácia rastlín a kvetov. Rastliny rastú na rôznych miestach, rôznych prostrediach, biotopoch a tak nemajú rovnaké podmienky. Jeden bohatý a výživný biotop je, napríklad, delta rieky. Iný chudobný a ťažký je, povedzme, polopúšť.

V delte rieky je dostatok všetkého. Je tu vždy hojnosť vody. Inde môže byť sucho a inde zase prší, ale

v delte rieky je vždy dost vody. Rieka prináša stále nové živiny. Vo vegetačnom období je dost slnka a tepla. Radosť rásť a žiť (ľužné lesy, pralesy) veľká rôznorodosť rastlín v malom priestore (mangovník/lekno/vodný hyacint). V dobrých podmienkach ani človek asi nemá problém dôverovať Bohu. Skôr je problémom nezačať dôverovať sebe.

Ako to vyzerá na polopúšti. Už názov polopúšť hovorí o tom, že tu asi niečo bude chýbať.

Vody je málo, alebo je len občas. So živinami je to tiež slabšie – piesok, prach alebo skaly. Nič životodárne. Teplota – príliš vysoká alebo príliš nízka. Príveľa alebo primálo slnka. Neúprosný, všetko vy-sušujúci vietor.

Ak nemáte všetkého hojnosť, ak niečo chýba, musíte buď dokázať prežiť bez toho, alebo si musíte spraviť zásoby. Ak je málo vody, niektoré rastliny to zvládnu, aj keď celkom uschnú (nesmie to však trvať dlho), ale iné, napríklad, kaktus si spraviť na obdobie sucha zásoby. A veľmi opatrne si s nimi hospodári. Lekcia pre nás ľudí – naučiť sa mať hojnosť aj nedostatok, tak ako sa to naučil apoštol Pavol Flp 4, 12–13)

Je aj toto výsledok Božej starostlivosti o trávu, kvety a stromy?

Lesný požiar zanechal za sebou spúšť. Zhorená tráva Zhorené kríky. Obhorené stromy.

To je realita života v prírode. Príde však prvý dažď a všetko sa začne zelenáť.

Nezhorelo všetko. Ostali semená, korenky tráv a kvetov v zemi. Aj na kríkoch začnú rašiť nové výhonky od koreňov. Niektoré stromy, ak majú poškodené lyko, zahynú, niektoré to zvládnu. Sú aj stromy, ktoré by bez lesného požiaru ani nemohli vypustiť svoje semená zo šišiek. Sú to napríklad sekvoje v amerických lesoch. Ich šišky sú tak tvrdé že sa sami, ani keď dozrejú nevedia otvoriť. Až vďaka teplu z požiaru sa šišky otvoria a semiačka stromov môžu spadnúť do zeme. Tam, kde im požiar vypálil podrast majú šancu vyklíčiť. Takže aj pre prírodu



ničivý, nezničí všetko, dokonca môže mať pozitívne následky. Niekedy na prvý pohľad ťažké veci pozdejšie ukážu svoj zmysel. Niekedy im nevieme porozumieť. Hlbokú dôveru v Božie plány s nami vyjadruje Pavol v liste Rimanom: *Tak aj Duch prichádza na pomoc našej slabosti. Veď nevieme ani to, za čo sa máme modliť. Ale sám Duch sa za nás prihovára...*

Ako rodičia to často prežívame pri pozorovaní a rozhodovaní konania našich detí. Vidíme, že v istých chvíľach robia rozhodnutia, ktoré s veľkou pravdepodobnosťou budú mať zlé následky. Zároveň to môže byť cesta, ktorou ich pán Boh vedie bližšie k sebe.

Starostlivosť a nadstavba

Ďalšia zaujímavá otázka je, čo je starostlivosť o nás a čo je nadstavba?

Kôпка machu v popolom pokrytej krajine, rok po výbuchu sopky na Islande. Sucho... Ak naprší hneď to vsiakne... Zakliata krajina... Stále nepríjemný vietor... Teplota 8–13°C...

Minimalistické možnosti pre rast a kvitnutie. Mach zachytený do trsu trávy. Ale o kúsok ďalej nejaká rastlina zakorenená a ohnutá smerom vetra v tomto nehostinnom priestore. Porovnajme prvý obrázok s tretím. Ten prvý rástol úplne v iných podmienkach. Závetrie, dostatok vody a krajina obohatená živinami v riečnych náplavoch. V bohatšej spoločnosti rastlín toho istého druhu. Ako sa asi cíti ten osamotený bežec na čiernej škvare. Kde je to minimum čo potrebuje pre rast a čo už sú primerané podmienky?

Kde začína pohodlie a hojnosť. Na ktorej úrovni sú naše starosti? Ide naozaj o život? Čo potrebujeme? Ide o primeraný štandard? Čo to je?

Alebo máme obavy o náš komfort, na ktorý sme si zvykli. Pred pár rokmi som mal možnosť hovoriť s pani, ktorá bola v roku 1983 v skupine unesených občanov ČSSR v Angole. Je manželkou jedného z tých, čo pracovali na budovaní angolského

priemyslu v časti držanej prokomunistickým ľavicovým hnutím MPLA. V Angole v tom čase prebiehala občianska vojna a ich uniesli jednotky UNITA, čo bola opozičná prozápadná organizácia. Hoci sa k nim únoscovia správali slušne, aj tak vyše 1 200 kilometrový pochod neprežil jeden účastník. Raz pri stole, kde sme večerali povedala. „Nikdy som si nevedela predstaviť, ako málo potrebuje človek aby prežil. To čo my považujeme za minimum je reálne z 80% nepotrebné. Vychádza mi z toho, že väčšina vecí, pre ktoré máme starosti a ktoré nás oberajú o pokoj sú veci, o ktorých sme sa presvedčili že ich potrebujeme? Veci ktoré nás potom vzdľujú od vzťahu s Bohom, ktorý naopak potrebujeme naozaj, aby naše bytie na tejto zemi malo svoj zmysel a nádej na riešenie našich problémov.“

Zhrnieme si tieto tri postrehy ktoré som pozorovaním kvetov získal:

1. Pán Boh sa o nás nestará rovnako. Niektoré kvety rastú v delte rieky a niektoré na polopúšti. Ale o všetky sa stará. Aj my vnímame niektoré viac a niektoré menej. Ale Boh sa stará o všetkých. Niekedy je to tak, že raz máme viac a inokedy menej. Ale Boh sa o nás stará a je na nás naučiť sa zvládať hojnosť aj nedostatok.

2. Božia starostlivosť nemusí byť podľa našich predstáv. Nie je to poisťovňa na pokojný život. Môžu prísť aj ťažké chvíle, ktorým nerozumieme. Môžu sa podobáť na lesný požiar. Sme ich ochotní prijať?

3. Čo je to, čo skutočne k nášmu životu potrebujeme? Auto, koľko izbový byt, akú dovolenku v lete, koľko hračiek, aký kvalitný počítač, aký mobilný telefón alebo bicykel. Sú veci, kvôli ktorým sa trápime tie najdôležitejšie?

Sú otázkou čo mi/nám dali kvety: Ako je to s mojou/našou dôverou k Bohu? Verím, že sa o mňa/nás postará? Som/sme ochotní prijať s pokorou aj ťažké situácie a dôverovať Bohu? ■

Zaznelo v Bratislave v zbore Cukrová 30. 7. 2017

wycliffe

Volám sa ROMAN MÉSZÁROŠ a som z Levíc. Keď som vyrastal, počul som veľa o Pánovi Ježišovi, ale až keď som mal 19 rokov, Pán Ježiš zmenil môj život naruby. V tom čase som išiel študovať informatiku do Bratislavy. O tri roky neskôr som začal študovať aj teológiu v Banskej Bystrici.

POČÍTAČE A JA V SLUŽBE (Spomienka na prvú misiu)



Ako som sa prvýkrát stretol s Wycliffe? Na toto si lepšie pamätá Jaro Tomašovský, riaditeľ Wycliffe Slovensko. Bol som jedným z účastníkov jeho seminára o preklade Biblie, ktorý mal na mládežníckej konferencii v Michalovciach 2007. Misiu prekladu Biblie a veci s tým súvisiace ma od začiatku fascinovali. No nevedel som si predstaviť, ako by som ja, obyčajný informatik, mohol byť toho súčasťou. Keď som sa na to Jara spýtal, jeho odpoveď ma zaskočila, i keď pre mnohých môže byť zrejme. Povedal, že preklad Biblie nie je práca len pre lingvistov a prekladateľov. V súčasnosti je počítač nevyhnutnou pracovnou pomôckou pri preklade. Pomáha nám robiť našu prácu rýchlejšie, kvalitnejšie, lepšie komunikovať... Jednou z úloh pre informatikov, ako som ja, teda môže byť práve starať sa o počítače ostatných misionárov, inou úlohou môže byť zase tvorba softvéru pre prekladateľov a lingvistov. Ale toto je len jedna z mnohých profesií, ktorá je na misijnom poli taká potrebná, no často túto potrebu nevidíme. Okrem toho sú tu ešte aj mnohí iní, ktorí síce neprekladajú Bibliu do cudzej reči, no sú nevyhnutní, aby jednotlivci, cirkevné zbory a komunity prijali Písmo a boli ním premenení. Medzi týchto patria napríklad ľudia, ktorí sa zaoberajú Písmom v praxi, piloti, učitelia, odborníci na médiá a propagáciu, personalisti i manažéri.

Toto bolo moje prvé stretnutie sa s touto misiou, no zďaleka nie posledné. Jaro sa stal mojim dobrým priateľom a chvíle, keď nemal čas odpovedať na moju kopu otázok, by som mohol zrátať na prstoch jednej ruky.

„Tak kam by si chcel ísť?“

„Bol som na konferencii a boli tam takí, ako ty – programátori; už máš aj tím, stačí len povedať, že ideš.“ Toto a mnoho podobného som počul z Jarových úst mnohokrát až napokon, jedného dňa, prišla moja odpoveď: „Tak poďme.“ V tom roku som skončil štúdium, a tak som si mohol dovoliť ísť na jeden rok slúžiť do zahraničnej misie. Tento čas som tiež vnímal ako čas, keď budem môcť premýšľať nad svojim budúcim povoláním a nad tým, čomu by som sa chcel v budúcnosti venovať. Misiu Wycliffe je niečo, čo ma veľmi zaujímalo a bolo vynikajúce, že som mohol jednak pomôcť tým, že

som sa staral o počítače, a zároveň som mohol vidieť misiu z prvého radu.

Krajina, v ktorej som nakoniec pôsobil, bola Tanzánia. Žije tam vyše 50 miliónov obyvateľov a rozpráva sa tu vyše 100 miestnymi jazykmi. Hlavným mestom je Dodoma, kde sa schádza parlament, no ekonomicky najvýznamnejším a najväčším je mesto Dar es Salaam, ktoré sa nachádza na pobreží Indického oceánu. Úradným jazykom je svahilčina a vo veľkých mestách nie je problém sa ňou dohovoriť, no v čím viac vidieckejšom prostredí sa nachádzate, tým nevyhnutnejšou sa stáva znalosť miestneho jazyka. Pre mnohých ľudí nie je Tanzánia veľmi známa, no nachádza sa tu niekoľko svetoznámych miest, ako napr. ostrov Zanzibar, vrch Kilimandžáro či Národný park Serengeti.

Dar es Salaam

Čo ma teda čakalo po príchode do Tanzánie a ako vyzerajú prvé kroky misionára? Do Dar es Salaamu som priletel 1. augusta 2015, v sobotu, ešte za tmy. Po tom, ako ma kolega dovedol do hostelu, som na posteli našiel niekoľko áštvoriek so základnými inštrukciami, ako prežiť prvých pár dní. „Prosím, venujte pár minút tomu, že si prečítate minimálne prvých X strán tohto návodu.“ „Nepite vodu z vodovodu, použite filtrovanú vodu. Použite ju aj na umývanie zubov.“ „Použite sieťku proti komárom, ktorú máte nad posteľou.“ Po podobných inštrukciách nasledoval rozvrh hodín na najbližšie dva týždne. Účelom prvých dvoch týždňov bolo najmä zavesiť nás do tanzánskej kultúry a ukázať nám, ako sa tu robia niektoré úplne bežné veci, napr.: spraviť nákupy, ísť sa najesť do reštaurácie, zaplatiť internet či odviezť sa mestskou alebo taxíkom.

Čo s miestnym jazykom?

Ako sa naučiť ten? Počas prvých dvoch týždňov sme sa naučili niektoré základné pozdravy. Potom začalo seriózne učenie sa jazyka. Svahilčinu sme sa učili nasledujúcich 10 týždňov každý deň štyri hodiny, t. j. celé dopoludnie. Prvé kroky boli najmä o počúvaní a naučení sa veľkého množstva slovíčok. Prvé štyri týždne sme jazyk len počúvali, prípadne opakovali, ale mali sme zakázané písať. Ak by sme od začiatku písali, zrejme by to viedlo k tomu, že by sme prestali počúvať. Na druhej strane, práve

preto, že sme začali písať až neskôr, občas narážam pri písaní na problémy. Neskôr sme sa učili pomocou rozprávania príbehov. Robili sme množstvo nahrávok, ktoré sme mohli neskôr doma počúvať a na ďalší deň sa pýtať na to, čomu sme nerozumeli. Počas tohto obdobia sme absolvovali aj jeden týždeň s učiteľom, ktorý sa nám snažil vysvetliť čo najviac gramatiky. Jeden týždeň sa môže zdať málo, ale keďže sme už mali jazyk napočúvaný, z veľkej časti nám skôr vysvetlil to, čo sme už intuitívne vedeli, a urobil nám v hlavách trochu poriadok.

Počas tohto obdobia som sa tiež pripravoval na svoje pracovné povinnosti. V našej kancelárii v Dar es Salaam bol pracovník, ktorý sa staral o počítače. Ten potreboval ísť na pár mesiacov domov do Ameriky, aby sa stretol so svojou rodinou a podporovateľmi. Počas tohto času som ho zastupoval a riešil problémy, ktoré nastali. Môj pobyt v Dar es Salaame trval pol roka, a potom som sa presunul do iného mesta.

Ďalšia zastávka Mbeya

Ďalšie obdobie som strávil v meste Mbeya, kde som mohol oveľa viac nahliadnuť do prekladateľskej práce. Tu som vytváral videá a DVD s nahrávkami Biblie v miestnych jazykoch. V tomto mieste robíme preklad do vyše 10 miestnych jazykov. Pracuje tu množstvo prekladateľov a práve tu som mohol nahliadnuť do procesu prekladu Biblie. Začal som sa sám seba pýtať, či toto je niečo, čomu by som sa chcel ďalej venovať. Tu mi Pán Boh ukazoval, že moje teologické vzdelanie, znalosť jazykov, či chuť pýtať sa otázky sú niektoré zo základných predpokladov pre prekladateľa Biblie. A tak sme spolu s Jarom začali v marci 2016 hľadať možnosti, ako by som mohol pokračovať v misii ako asistent prekladu, t. j. človek, ktorý pracuje s miestnymi prekladateľmi, pýta sa ich otázky na ich preklad a spolu hľadajú spôsob, ako spraviť Písmo čo najzrozumiteľnejším pre tých, ktorým je určené.

Obdobie pred začiatkom môjho štúdia bolo časom, kedy som mohol vidieť a okúsiť mocnú Božiu ruku v praxi. Môj misijný pobyt v Tanzánii mal skončiť na začiatku septembra 2016. Lenže kurz, ktorý som ako asistent prekladu potreboval absolvovať, začínal už v júli, čo by znamenalo, že by som zmeškal prvých zopár týždňov kurzu. Pán Boh sa však postaral o môj predčasný návrat z Tanzánie – 18. apríla ma na ceste do práce na bicykli zrazil autobus. Mal som zlomenú ruku a liečba si vyžadovala návrat na Slovensko. Mimochodom, autobusy tu v Tanzánii jazdia dosť divoko. Môj kolega zvykne hovoriť: „Toto ti hovorím, keby ma náhodou zrazil autobus,“ – čo v preklade znamená: ak by sa mi niečo stalo, toto potrebuješ vedieť (napr. nejaké heslo alebo ako niečo obslúžiť).

Ruka sa mi na Slovensku postupne zahojila, a tak som mohol bez akýchkoľvek komplikácií na konci júla nastúpiť do školy v Anglicku. Po pol roku v An-

glicku som sa na Vianoce opäť vrátil na Slovensko, kde som bol až do mája tohto roku. Počas tohto obdobia som absolvoval niekoľko prezentácií v zboroch, stretol som sa s množstvom ľudí a zároveň som pomáhal v našej slovenskej kancelárii. Toto bolo obdobie, počas ktorého som si vytváral okruh modlitebných a finančných podporovateľov, hľadal som, kto bude spolu so mnou stáť v tejto misii. Z Božej milosti som mohol na konci mája opäť vycestovať do Tanzánie, kde som strávil prvé dva mesiace svojho pobytu v jazykovej škole. Svahilčinu som vyše roka nepoužíval a aj predtým som v nej ešte mal medzery. Vedel som však, že v roli asistenta prekladu bude svahilčina mojim denným chlebom. Teraz som sa však učil trochu odlišným spôsobom. Bolo to vyučovanie jeden na jedného. Môj lektor bol učiteľ, ktorý vedel vysvetliť gramatiku, používal primerané množstvo nových slov a mal už veľa skúseností s učením svahilčiny. Počas tohto obdobia som sa dostal na úroveň, keď sme sa už vedeli rozprávať o náboženstve, politike, histórii, vzdelávaní, či pomaly čítať novinové články (ktoré sú pre mňa stále dosť veľkou výzvou).

Musoma

Na začiatku augusta som sa presunul do Musomy, môjho súčasného pôsobiska, kde budem pracovať ako asistent prekladu. V súčasnosti som v prípravnej fáze. Niektoré z mojich základných úloh v tejto fáze sú: zdokonaľiť sa v úradnom jazyku, ktorým komunikujeme s miestnymi prekladateľmi, oboznámiť sa s procesom prekladu, ako ho robíme tu, či navštíviť niektorých kolegov v ich domácnostiach a tak spoznávať miestnu kultúru.

Súčasťou prípravy na prácu asistenta pri preklade sú aj cvičné zadania. Od polovice septembra som mal možnosť pracovať bok po boku s rôznymi kolegami. Venoval som sa niekoľkým biblickým pasážam, kde som mal za úlohu pozrieť sa na preklad v miestnom jazyku. Následne som študoval danú pasáž v rôznych prekladoch a postupne písal poznámky, kde veci buď neboli úplne jasné, vyžadovali si diskusiu či boli očividne nepresné. Okrem hľadania chýb či problémov v preklade a hľadania riešení je dôležité pýtať sa správne otázky. Toto zahŕňa jednak správnu svahilčinu, no najmä to, že otázky majú v prvom rade viesť prekladateľov k premýšľaniu nad danou pasážou, a potom by ich mali viesť k nájdeniu najlepšieho riešenia. My môžeme vyriešiť časť problému, ale práve miestni prekladatelia majú najlepší kľúč k mysleniu svojich súkmeňovcov.

Približne raz za štvrtrok posielam správy, kde sa môžete dozvedieť viac o mojej aktuálnej situácii. Ak máte záujem o odoberanie týchto správ, alebo máte nejaké ďalšie otázky, rád vám na ne odpoviem, ak mi napíšete na roman_meszaros@wy-cliffe.sk. Taktiež ste vítaní ako moji modlitební či finanční partneri. ■

nepál

Začiatky sú ťažké asi vo všetkom. V biznise potrebujete napríklad kapitál. Z začať obchodovať bez kapitálu, alebo vyrábať niečo, čo je vašim snom, je utópia. V obchode sa ešte aj niekto nájde, ak máte dobrý nápad, že vám tento kapitál na nejaký čas požičia, s vidinou zisku pre neho samotného. Väčšinou je to banka.

KAM SME SA POSUNULI

PETER KURUC (misionár v Nepále.)



Aj keď idete na misiu, potrebujete kapitál. S jeho hľadáním vám pomáha Boh, ktorý sa dotýka srdca ľudí, aby vám prispeli na pravidelné potreby vás, prípadne vašej rodiny. Málokedy vám vypíše šek; chce od vás obrovskú dávku viery a dôvery, lebo tak to má rád. Pozitívom je, že dané peniaze nemusíte v budúcnosti vracať ☺. O to väčšiu záväznosť k týmto financiám by sme my, ktorí ich z jeho milosti prijímame, mali mať.

V minulom článku spred pár mesiacov som mal tú česť predstaviť vám, kto sme. Dnes by som vám rád predstavil, kam sme sa počas našej činnosti v Nepále dostali.

Zemetrasenie a blokáda

Prvý rok nášho manželstva a života v Nepále sme sa snažili prežiť. S manželkou sme bývali v jednej izbe u jej rodičov, lebo podporu sme mali asi 120 eur na mesiac. Okrem toho sme prežili zemetrasenie, polročnú blokádu z Indie, počas ktorej nebol benzín a ja napríklad otravu jedlom. V tomto období som si hlavne zvykal na život a kultúru v Nepále a boli sme radi, že sme nažive.

Sabita a Koruna

Počas druhého roku sa nám podarilo presťahovať sa od našich. Postupne nám Pán požehnal viac finančných podporovateľov a mohli sme začať zvažovať túto možnosť. Dôvodom bola aj moja astma, ktorú som pri príchode do Nepálu nemal, ale život v miestnom znečistení mi ju vyvolal. Tak sme sa presťahovali 4,5 km od Ringroad – cesty, ktorá sa ťahne okolo Nepálu. Prejdenie tejto vzdialenosti nám trvá väčšinou 20 minút. Ak je zápcha, tak jeden a pol hodiny. Vďaka tomuto sme konečne mohli začať pomáhať viac, čo sme už dlho s manželkou mali v pláne a po čom sme túžili. A tak sme sa rozhodli prijať k nám domov dve dievčatá z najnižšej kasty, o ktoré sa rodičia nezaujímajú a boli v ohrození otroctva. Rozsah tohto článku by nestačil na popísanie všetkého, čím sme si prešli pri hľadaní, prijímaní a živote so Sabitou a Korunou. Dnes sme veľmi šťastní, že môžu byť našimi dcérami a radi by sme prijali tretie dievčatko, až nám to raz finančne možnosti umožnia.

Služba v zbere a domáca skupinka

Náš domáci zbor je Koinonia Patan. Zbor začal v 70-tych rokoch ako skupinka a dnes má cez 4 000 členov a 96 staníc po celom Nepále. Celkovo tak

má po celom Nepále cez 20 000 členov. My sme sa neskôr presunuli do stanice Koinonia Kantipur, kde v súčasnosti kážem a vediem biblické hodiny pre mladých každý utorok, ktoré navštevuje 10-15 mladých. Okrem toho máme skupinku u nás doma.

Adopcia na diaľku

Tento rok sme boli schopní, po dohode s našim materským zborom, rozšíriť kapacitu ich detského domova o 10 miest. Toto nám dáva možnosť podporovať deti priamo a mať možnosť garantovať, že všetky financie, ktoré sú určené pre tieto deti, budú na 100% použité na tento účel.

A preto v súčasnosti hľadáme podporovateľov pre 10 detí – sirôt, detských otrokov. Veľa sa modlíme, pretože ide o naplnenie našej vízie, hoci v malom: mesačne podporovať a zmeniť životy desiatim deťom, ktoré budú vytrhnuté z chudoby a budú môcť žiť v bezpečnom prostredí plnom lásky. A čo je najdôležitejšie, vďaka štúdiu sa budú môcť dostať zo začarovaného kruhu otroctva.

A toto je pre nás naozaj obrovské a snažíme sa hľadať financie, ako sa dá a kde sa len dá.

Keď sa veci rozširujú

Tento rok som bol prvýkrát v živote v severnej Amerike a na budúci rok plánujem už niekoľko ciest. Veríme, že Boh nám otvorí viaceré dvere aj cez tento kontinent, a to hlavne v súvislosti so zháňaním financií pre deti v detskom domove. Postupne nadväzujeme viac kontaktov a partnerstiev. Získali sme partnera z Colorada, ktorého činnosti tu v Nepále postupne preberáme a koordinujeme. Vďaka tomu cez nás ide viac financií a aj sami sme schopní podporiť viac projektov. Napríklad podporujeme sirotu a ich štúdium v provincii Sindupalchowk.

Myslím si, že sa nám už toho podarilo viac. Tento rok sme boli schopní kúpiť auto, vďaka ktorému už nemusíme jazdiť štyria na motorke. Kvôli 270% dani na autá nás stálo takmer 6-ročné auto 13-tisíc eur. Je pre mňa zázrak, že to vyšlo. Tých zázrakov sa v našom živote stalo už viacero a nehanbíme sa žiadať nové. Nie kvôli nám, ale kvôli tisíciam detí okolo nás, ktoré tie zázraky potrebujú.

A mimochodom, nechceli by ste si adoptovať dieťa v Nepále? ■



EVANJELIUM PRE NEPOČUJÚCICH

ERVIN MITTELMAN

(Kazateľ Cirkvi bratskej,
misijný pracovník v Košiciach)



Po niekoľkoročnom úsilí sa Slovenskej biblickej spoločnosti podarilo sformovať skupinu tlmočníkov a spustiť projekt prekladu Biblie do slovenského Posunkového jazyka. Pilotný projekt začali tak, že preložili a natočili videá troch biblických príbehov. Uzdravenie nepočujúceho (Mk 7, 31–37), uzdravenie nevidiaceho (Lk 18, 35–43) a rozmnoženie chlebov (Lk 9, 10–17). Potom tie videá roz distribuovali po niektorých centrách nepočujúcich na Slovensku – Bratislava, Košice, Kremnica, Nitra, Trnava. Všade sa stretli nepočujúci, pozreli videá a koordinátori zapisovali spätnú väzbu priamo od nepočujúcich, ktorá sa zapracuje do finálnych prekladov a ďalších natáčaní už v profesionálnom štúdiu TV LUX. Je zaujímavé a aj dôležité, že do spätnej väzby sa zapájajú aj komunity, ktoré nie sú priamo cirkevné či kresťanské. Tým sa preklad Biblie nielen dostáva do povedomia do komunity nepočujúcich na Slovensku, ale pri samotnom preklade Biblie tlmočníci dostávajú spätnú väzbu zrozumiteľnosti z prostredia bez tejto slovnej zásoby.



Katka Bošková zo Slovenskej biblickej spoločnosti pozvala k spolupráci aj našu Košickú komunitu. Dlhšie sledujem túto iniciatívu, a preto sme sa projektu potešili a s radosťou pripojili. Trochu vám popíšem náš Košický príbeh práce s nepočujúcimi z druhej strany. Pri zakladaní Mozaiky som zo začiatku nemal finančné zabezpečenie, a tak som sa vrátil k svojej profesii – tlmočník a lektor posunkového jazyka. Samozrejme, vedel som, že to je skvelá Božia cesta, ako získavať priateľstvá, kontakty, vzťahy a som hlboko presvedčený, že Boh používa civilný život človeka pre svoju misiu. Žijeme v Jeho svete pre Jeho zámery. Vždy a všade. Po nejakom čase sa mi podarilo vytvoriť komunitu troch nepočujúcich rodín a aj jedna rodina z Mozaiky sa k tejto práci priamo pripojila. Samozrejme celá Mozaika podporuje túto prácu. Máme mnohé spoločné stretnutia, čo je krásnou vizitkou zboru. Pán Boh si túto moju lektorskú činnosť použil a On oslovil jednu krásnu rodinu, ktorá má nepočujúcu dcérku Nelku. Práve v polovici októbra sme na bohoslužbe požehnávali ich druhú dcérku Natálku. Táto rodina už patrí do komunity Mozaiky, a aj oni nasledujú Krista v učeníckych skupinách.



Aj ty môžeš rozumieť

Ale späť k nepočujúcim. Pre lepšiu koordináciu práce s touto komunitou sme založili neziskovú organizáciu „Aj ty môžeš rozumieť n. o.“ Stretávame sa pravidelne už vyše roka a okrem informovania verejnosti, cez rôzne prednášky, ale aj pozvania na stretnutia, vzdelávame nepočujúcich v im málo dostupných oblastiach ale aj aktívne pomáhame v ich rodinách napríklad dobrovoľníckym alebo asistenčným doučovaním detí do škôl, čo nepočujúci rodičia nedokážu urobiť. V podstate celá Mozaika je do toho zapojená či už modlitbami, alebo spoločnými akciami, alebo budovaním bežných vzťahov.

Prosím vás o ďalšie modlitby pre túto prácu či už na celom Slovensku, tak aj v Košiciach. ■

wycliffe

PRÍPRAVA NA TLAČ

Ako sa z Biblie, ktorá je už preložená, ale je ešte len v elektronickej podobe, stane kniha? V tejto fáze vstupujú do hry tlačiarenské grafici. Otvoria si dokument s preloženým textom Písma na počítači a digitálne rozvrhnú jeho stránky. Pridávajú mapy, poznámky pod čiarou, kapitoly, verše, nadpisy, zoznamy, indexy a obsahy – každú časť, aby bola kniha úplná. Je to veľmi detailná a namáhavá práca. Sádzanie Novej zmluvy trvá zvyčajne šesť až osem týždňov, sádzanie celej Biblie tri až štyri mesiace.

Steve Pillenger, grafik v Južnej Afrike, však hovorí, že jeho najväčšou radosťou pri práci je počuť príbehy o tom, ako Božie slovo mení životy ľudí. Steve povedal: „O tom to celé je – umožniť ľuďom počuť slovo priamo od Pána Boha. Počúvať takéto príbehy je najlepšia možná odmena pre grafika, ktorý pracuje s Písmom.“

Foto: Rodney Ballard, Text: Heather Pubols, Preklad: Alžbeta Brnická, Lenka Tímková



misia škótsko

Viete, že existuje miesto, kde vám ráno cestou do práce v úplnom daždi dáva hi5 vlkolak na trojkolke? Stalo sa mi to (Jarke) minulý týždeň a tým miestom je Govanhill, odkiaľ sa vám opäť ozývame. Ale pekne jedno po druhom.

SPRÁVY Z GOVANHILLU 9

JURAJ INSTITORIS (Misijný pracovník v Škótsku)



Práca. Jarka má už odpracované dva trojdňové týždne v govanhillskom zdravotnom stredisku. Keďže je členkou tímu pre EÚ, jej úlohou bude osveta v zdravotníckej oblasti hlavne pre rumunské a slovenské rómske rodiny s deťmi do 5 rokov. Práca je veľmi rôznorodá, obsahuje asi všetko od navštevovania rodín cez váženie bábätiok, až po telefonáty v rumunčine s pomocou google prekladača. Dobrodružstvá z tejto oblasti očakávajte v ďalšom čísle.

Vlkolak na trojkolke. To bol pozostatok osláv Halloweenu, ktorý na nás číhal zo všetkých strán: strašidelne vyzdobené domy a podniky, zmenený sortiment v obchodoch a sezónne akcie. Abi bola v škôlke jediná, čo neprišla v kostýme, ešte aj učiteľky boli preoblečené. A v polovici nášho večerného drop-inu sa väčšina jeho návštevníkov zdvihla a odišla, lebo náš program sa primálo podobal na halloweenskú party. Jurajovi tu naopak chýbala oslava 500. výročia Reformácie. Keď už si to nevšímajú miestne cirkvi či iné organizácie, mohol sa aspoň niekto obliecť do kostýmu Luthera a strašiť v katolíckych štvrtiach!

Škôlka. Abigail ju navštevuje tri dopoludnia v týždni, keď je Jarka v práci. Učiteľky sú veľmi milé a Abka sa tam má dobre. Zvyšok dňa bez mamky si zasa užíva s „tatíkom“, ktorý si čas strávený na ihrisku či v bunkri zo stoličiek tiež celkom pochvaľuje. Večer navštevujeme už všetci spolu pravidelné aktivity.

Doktorát. Juraj tiež napreduje. Má hotový draft prvej kapitoly a začiatkom októbra bol na konferencii, kde konečne stretol všetkých svojich „spolužiakov“ a mohol im prezentovať svoj projekt. V decembri sa zas chystá na konferenciu do Barcelony, len ešte nevie, či to bude v Španielsku alebo Katalánsku. ■

ASI

(Opatrná poviedka o tom, prečo vznikol islam)

TOMÁŠ KOMRSKA (Autor je vodič trolejbusu)

Za siedmimi horami a siedmimi riekami žil malý, bystrý ale nespokojný národ. Mal jasné náboženstvo s prepracovanými pravidlami pre zbožný život, ktorý však žil už viacmenej len formálne.

Zo starých múdрых kníh otcov vedel, že príde vládca, ktorý všetko zmení a súčasne naplní.

Aj keď bolo jasne napísané, aký vládca to bude, čakal vládcu podľa svojich skreslených predstáv.

Keď sa pred 2 000 rokmi vládca narodil, málokto pochopil, že je to ON.

A tak si Židia ďalej žili svoje sobotňajšie, obchodno-výhodné náboženstvo. Okolo svojrázneho proroka a nepochopeného vládcu, ktorý primárne prišiel k Židom, ale aj k ostatným národom, sa začali formovať nadšení nasledovníci – neskôr kresťania. Kresťania si žili svoj nedeľný vzkriesený život slobody, ktorý však občas dosť zle pochopili. Pretože ich nemali Židia radi, utekali pred prenasledovaním do iných kútov sveta. Nakoniec – samotný vládca im prenasledovanie predpovedal.

Za inými siedmimi horami a za inými siedmimi riekami žili mnohopočetní Arabi. A práve u nich sa behom nasledujúcich stáročí postupne stretli tri rôzne kultúrne a náboženské spoločenstvá:

- Domáce arabské obyvateľstvo s nejasným prírodným náboženstvom bez jasných pravidiel či princípov s tušením jediného hrôzostrašného Boha.
- Židia so svojimi synagógami a náročnými pravidlami, ktorí prišli za obchodom aj sem. Boli si v niektorých rysoch s domácimi veľmi podobní, v inom na smrť rozdielni (tak to býva, keď je na začiatku spoločný otec, ale dve rôzne matky – jedna nedeľná a druhá ohrdnutá).
- A napokon do tohto prostredia postupne prenikli aj kresťania, ktorí utekali pred rôznym prenasledovaním a žili si svoj nedeľný duchovný, možno v tom čase už len formálny náboženský život.

Okolo roku 600 n. l. sa do tohto prostredia narodil mimoriadne bystrý pozorovateľ sveta – Arab Mohamed. Vyrastal v ekonomicky aj nábožensky neistom domácom prostredí s matným vedomím jediného Boha. Nebol vzdelaný, ale mimoriadne vnímavý.

Ako 25-ročný si zobral za manželku svoju zamestnávateľku Chadidžu – vdovu, bohatú obchodníčku... a bol za vodou. Ale to nie je šťastný koniec tejto poviedky. Mohamed pozoroval život okolo seba a postupne ho vyhodnocoval. Pozoroval náboženskú vágnosť vo vlastnom národe. Pozoroval sobotné

náboženstvo Židov a potom ich každodenný život v praxi. Pozoroval nedeľné náboženstvo kresťanov a potom ich každodenný život cez týždeň. Vnímali rozdiely medzi tým, čo sa hovorilo a dialo v synagóge a aj v kostole a potom v praktickom živote.

A tak vybral, asi, niečo od žida, niečo od kresťana – čo považoval za dôležité a dobré. Neporozumel, že druhé nadväzuje na prvé a že prvé je závislé na druhom.

Ale to ani dnes mnohí nechápu.

Seba – zrejme v hlbokkej pokore – pochopil ako pokračovateľa a predpovedaného Ducha Tešiteľa.

Zostavoval náuku, ktorú formuloval zo svojich zjavení, sústredenú neskôr v Koráne. V domácom prostredí v Mekke neuspel, a tak sa vybral do iného arabského mesta, do Mediny, kde ho po duchovne hladní súkmeňovci nadšene prijali.

Pointa nového náboženstva spočívala v previazanom spojení duchovného života s každodenným životom, vtiahnutí Boha do praktického života a v úplnom odovzdaní sa veriacemu Bohu.

Ale so strachom – bez osobného vzťahu.

Táto myšlienka prepojenia človeka s Bohom však bola podstatou na počiatku ako v judaizme, tak v kresťanstve. Ale s bážňou a osobným až intímnym vzťahom Boha-Otca a človeka-dieťaťa.

Lenže vyšumela. Nuž a piatok sa stal pre islam vyčleneným dňom v týždni preto, lebo sobota aj nedeľa už boli obsadené. A tak po dobrom či po zlom, vybral sa islam s Mohamedom dobývať svet...

Dnešnej „kresťanskej“ Amerike a „kresťanskej“ Európe chýba obsah. Duchovný obsah, ktorému prináleží prívlastok „kresťanský“. A tak sme vymysleli iný obsah – „ľudské práva“, ktoré však obsahovo utekajú kdesi do neznáma, pretože sa pritom často potláčajú práva iných.

Vrátiť sa k Biblii, cez ktorú hovorí Boh-Otec, čítať ju so záujmom a pravidelne, môže v dobrom ovplyvniť moje, naše, Tvoje rozmýšľanie. A najmä ak tým, čomu porozumiem, prešpikujem svoj vlastný každodenný život.

Aj v oblasti ľudských práv.

Aj v postoji k iným náboženstvám.

Vidí sa mi, že iba osobný návrat k Bohu a k Biblii je spôsob, aby sa táto poviedka pre mňa neskončila zle... Pretože úprimne veriaci moslim ľahko strčí do vrečka alebo prevalcuje nemastného, neslaného, úprimne ľahostajného alebo slepo formálneho „kresťana“.

ASI... ■

OTVORENOSŤ AKO CESTA



MIROSLAV KOCÚR
(Teológ, publicista,
vysokoškolský pedagóg.)

Slovenská spoločnosť sa delí na tých, ktorí hľadajú na budúcnosť s otvorenou nádejou, a na tých, ktorí z nej majú strach. Našu spoločnosť hlboko rozdeľuje postoj k viere v lepšiu budúcnosť alebo istote minulosti, ktorú si navyše ani veľmi nepamätáme. A tak tu je skupina ľudí, ktorí bojujú za tradičné rodinné hodnoty a proti sekularizácii spoločnosti, globalizácii a multikulturným fenoménom, ktoré sem prichádzajú zo zlého „Západu“. Je to spojené aj s protieurópskou, protiintegračnou a proruskou či akousi praslovanskou ideológiou.

V rôznej miere nájdeme tieto dve alternatívy strachu a odvahy všade. S podobnými izolacionistickými, nacionalistickými, šovinistickými, etnocentrickými alebo fašizoidnými prvkami vo svojej ideológii alebo mentálnej výbave sa stretáme v rôznej otvorenej alebo trochu učesanej miere u rôznych radových či čelných funkcionárov, blogerov a verejne vystupujúcich členov strán a hnutí.

Ani v parlamente niet strany, ktorá by sa tomu vymykala. Otvorene proti akejkoľvek otvorenosti, integrácii a spolupráci vystupujú len fašisti. Strach z moderného globalizujúceho sa sveta či Európy však počujeme aj z úst iných. Najviac sa tento smutný konsenzus prejavil pri postoji k riešeniu migračnej krízy a nechote riešiť ju v spolupráci s významnými európskymi aktérmi aktívnych riešení.

Pri pohľade na našu spoločnosť sa ukazuje stále viac, že občania Slovenska sa mentálne a názorovo viac delia podľa toho, do akej miery sú ochotní aktívne čeliť moderným trendom, než podľa striktných ideologických kritérií. Základné prístupy sa ukazujú na škále optimistickej otvorenosti v zmysle, že momentálne výzvy zvládneme, až po iracionálnu neochotu a strach túto otvorenosť čo i len skúsiť, nieto ešte aj rozvážne riskovať krok do „neznáma“.

V momentálnej situácii však v Európe aj na Slovensku už ide o spoločné konanie a spájanie síl do budúcnosti na základe pozitívneho naratívu okolo toho, čo nás čaká. Slovenská spoločnosť sa vo významných momentoch svojich ponovembrových dejín pohla správnym smerom ani nie tak vďaka lídrom veriacich komunít, ale relatívne často napriek nim. Je to komplikované a náročné na mentálne, emocionálne aj racionálne spracovanie. Je to možno najväčšia výzva pre dnešného slovenského veriaceho, žijúceho v dobe enormne sa zrýchľujúcej technologickej evolúcie a ktorý má zároveň popri svojej úprimnej viere a presvedčení aj ambíciu aplikovať vo svojom bežnom živote kritické myslenie. Treba ísť ďalej a posunúť sa. Ale ako?

Ak sa cítime kresťanmi len počas náboženských rituálov za múrmi kostolov, niečo nie je v poriadku. Ešte závažnejšou sa mi javí ochota považovať za našich spojencov len tých, čo „chodia do kostola“. Občianska spoločnosť sa ukazuje pre aktívnych veriacich ako dobrá platforma, aby iniciovali otvorené diskusie na otázky, o ktorých sa v cirkvi diskutovať nesmie. Právo na inú odpoveď a iné riešenie doterajších problémov sa vďaka otvorenej spoločnosti a slobode slova či prejavu ponúka aj im. Je len na nás, či rozoznáme toto znamenie čias a či túto ponuku ako občania a kriticky uvažujúci veriaci prijímame. ■

KRÍŽOVKA
„Skutočná múdrosť spočíva v poznaní vlastnej...“ Konfucius

Autor: Peter Kailing	Vápenc. staveb. hornina	Znášal bolest'	Zákruta (hovor.)	POMÔCKY Aar, Til, Kera, Kea, Anti, Lo	TAJNIČKA	Osobné zámeno	Ľadovcový nános	Ženské meno	
Oddelenie tech. kontro- ly (skr.)				Značka tónu Mňa	•				Značka nem. áut
Zmenilo vzhľad					•				
Zlepši výhľad!					•	Tmel Dravý vták			
Novo- zélandský papagáj				Zníž tón "E" Náhla zme- na, obrat	•		Slovesný zápor Čínske žen. meno		
Chem. zn. hliníka			Zvíťazil Predložka		•				
	Znes, vydrž	Ťažký kov Spevohra			•			Podtatr. mestečko	Mužské meno
Miesto ne- mravnosti					•		Skr. štát. lesov Polynéz. nápoj		
technic. po- moc (skr.)			Chem. zn. Molybdénu Von (čes.)		•	Otázka na 1. pád Zn. kiloampéra			
Hlas zvierat				Vyradené spisy Skratka stupňa	•				
Rekon- štrukcia					•				
	Predpona (proti)				•	Nemecká riečka			

Tajnička krížovky z RELAXu z Dialógu č. 8-9/2017: Keď rozprávaš, musí byť tvoja reč lepšia AKO MLČANIE.

Vyhriešenie tajničky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:

svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 5. 12. 2017.

Nezabudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

Stranu pripravil Peter Kailing

